

307
๙๙๒๖๗
๙ ๒

การศึกษาเรื่องการใช้แหล่งวิชาในชุมชนเพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา
ในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูของกรมการฝึกหัดครูในประเทศไทย

ปริญญาโท

ของ

โรจน์ กุศลบุตร

THE LIBRARY
THE COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK THAILAND
๖๕

เขมรคตวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต

๒๒ สิงหาคม ๒๕๐๗

S 196233 7.2

1. ๕.๕ ๓๖

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติโคพิจารณาปรึกษาหารือกันเรียบร้อยแล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา
โค

..... สุรพล ใจดี ..... ประธาน

..... นวาท ใจดี ..... กรรมการ

..... ใจดี .....

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างเรียบร้อยได้ก็โดยการแนะนำช่วยเหลือจาก
อาจารย์หลายท่าน ซึ่งผู้เขียนรู้สึกขอบพระคุณเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะคณะกรรมการที่ปรึกษา
ในการทำปริญญานิพนธ์นี้ ๑ ท่าน คือ อาจารย์ ดร. สุชาติ รัตนกุล ประธานคณะกรรมการ
อาจารย์จันทนา พรหมเสรฐี และอาจารย์สว่าง เสนาณรงค์ ซึ่งได้ให้การแนะนำช่วยเหลือ
ด้วยประการต่าง ๆ ตลอดจนการตรวจแก้ไขตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ สำหรับทางด้านการศึกษา
การทางสถิติ ผู้เขียนขอแสดงความคารวะแก่ ศาสตราจารย์ ดร. ม.จ. ฑูย์ ชุมสาย และ
อาจารย์สว่าง แทร็คกุล ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านสถิติศาสตร์และการวิจัยแก่
ผู้เขียน นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณแก่ อาจารย์ ดร. พจน์ สะเพียรชัย ในการที่ได้
ให้คำแนะนำช่วยเหลือตรวจแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถิติที่ใช้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำหรับอาจารย์
ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูทั้ง ๒๒ แห่ง ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม
เพื่อไว้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ
ที่นี้ด้วย

โรจน์ คุณยากร

สารบัญ

บทที่ . . .

หน้า

- ๑. บทนำ ๑
  - ความมุ่งหมายในการศึกษา ๑
  - ความสำคัญของปัญหาที่ศึกษา ๒
  - ข้อบกพร่องเบื้องต้น ๓
  - ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา ๓
  - คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ ๔
  - เอกสารที่เกี่ยวข้อง ๕
- ๒. วิธีดำเนินการและการวิเคราะห์ข้อมูล ๑๖
  - การจัดทำแบบสอบถาม ๑๖
  - วิธีการรวบรวมข้อมูล ๑๗
  - การจัดกระทำกับข้อมูล ๑๘
- ๓. การเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ ๒๐
  - ๑. ลักษณะของกลุ่มประชากร ๒๐
  - ๒. แหล่งวิชาในชุมชนที่ผู้สอนเคยใช้ ๒๒
  - ๓. วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมชน ๒๐
  - ๔. เวลาที่ใช้และกิจกรรมที่ใ้คนักเรียนปฏิบัติ
    - หลังจากการใช้แหล่งวิชาในชุมชน ๒๕
  - ๕. ปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้แหล่งวิชาในชุมชน ๒๗
  - ๖. ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติในการใช้แหล่งวิชาในชุมชน ๔๖

๔. สรุปและขอเสนอแนะ ๕๕

    สรุป ๕๕

    ขอเสนอแนะ ๕๗

        ก. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป ๕๗

        ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ๕๘

        ค. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ ๕๘

        ง. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบรรณานุกรมสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม ๕๘

บรรณานุกรม ๕๖

ภาคผนวก ๕๘

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
๑. จำนวนผู้สอนวิชาสังคมศึกษารายและหญิงจำแนกตามสถานศึกษา	๒๐
๒. รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแห่งอายุของผู้สอน	๒๒
๓. อัตราส่วนร้อยละของสถานภาพสมรสของผู้สอน	๒๒
๔. อัตราส่วนร้อยละของผู้สอน	๒๓
๕. รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนปีที่ เป็นครู	๒๓
๖. รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนปีที่สอนวิชาสังคมศึกษา....	๒๔
๗. อัตราส่วนร้อยละของผู้สอนเฉพาะหมวดสังคมศึกษาและหมวดอื่น	๒๔
๘. รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอน ใน ๑ สัปดาห์	๒๕
๙. อัตราส่วนร้อยละของผู้สอนที่มีงานพิเศษและไม่ม้งานพิเศษ	๒๕
๑๐. แหล่งวิชาในชุมนุมชนที่ผู้สอนเคยใช้เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย	๒๖
๑๑. เปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนระหว่างผู้สอนชาย และหญิง	๒๘
๑๒. เปรียบเทียบอันดับในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนระหว่างผู้สอนชายและหญิง..	๒๘
๑๓. วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนเรียงตามลำดับจากวิธีการที่เคยใช้จากมาก ไปหาน้อย	๓๐
๑๔. เปรียบเทียบความแตกต่างในวิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนระหว่าง ผู้สอนชายและหญิง	๓๖
๑๕. เปรียบเทียบอันดับของวิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนระหว่างผู้สอนชาย และหญิง	๓๗
๑๖. การใช้แหล่งวิชาประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในระยะเวลาดังต่าง ๆ	๓๖

๑๓.	กิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติหลังจากการไ้แหล่งวิชาในชุมนุมชน	๓๗
๑๔.	ค่าของความสำเร็จแห่งปัญหาหรืออุปสรรคในการที่นักเรียนออกไป ศึกษานอกสถานที่เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย	๓๘
๑๕.	เปรียบเทียบอันดับความสำคัญแห่งปัญหาหรืออุปสรรคในการที่นักเรียน ออกไปศึกษานอกสถานที่ระหว่างผู้สอนชายและหญิง	๓๘
๒๐.	ค่าของความสำเร็จแห่งปัญหาหรืออุปสรรคในการที่วิทยากรมาบรรยาย เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย	๔๑
๒๑.	เปรียบเทียบอันดับความสำคัญแห่งปัญหาหรืออุปสรรคในการที่วิทยากร มาบรรยายระหว่างผู้สอนชายและหญิง	๔๒
๒๖.	ค่าของความรู้สึกของผู้สอนในการไ้แหล่งวิชาในชุมนุมชนเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย	๔๑
๒๗.	เปรียบเทียบอันดับความรู้สึกในการไ้แหล่งวิชาในชุมนุมชนระหว่าง ผู้สอนชายและหญิง	๔๔

บทที่ •

บทนำ

โรงเรียนกับชุมชนควรมีความสัมพันธ์กันโดยใกล้ชิด เพราะชุมชนเป็นแหล่งวิชา
อย่างหนึ่งที่ได้คุณค่าทางการศึกษากับนักเรียนอย่างกว้างขวาง เป็นคนว่า ชุมชนแวดล้อม
ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สถาบันต่าง ๆ ตลอดทั้งบุคคลผู้มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้เป็นแหล่งวิชาที่มีประโยชน์มาก ฉะนั้นครูจึงใช้ประกอบการสอนเพื่อจัด
ประสบการณ์ให้แก่เด็กนักเรียน ทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์แทน การจัดประสบการณ์ให้แก่
นักเรียน เป็นวิธีการสอนที่มีความหมายสำคัญโดยเฉพาะในการสอนวิชาสังคมศึกษา เพราะจะช่วย
ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของนักเรียน โดยทำให้เด็กนักเรียนได้พบเห็น ได้ศึกษาจากสภาพที่เป็นจริง
ซึ่งมีอยู่ในชุมชนนั้น นอกจากนั้นยังช่วยส่งเสริมทักษะต่าง ๆ และพัฒนาทัศนคติที่พึงปรารถนาซึ่งจะ
เป็นต่อให้นักเรียนได้เจริญงอกงามโดยรอบคอบ สมดังวัตถุประสงค์ของการศึกษา ความสำคัญของ
การใช้แหล่งวิชาจึงเป็นที่สนใจของนักการศึกษาชั้นนำในต่างประเทศมานานแล้ว ได้มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อจะนำผลการค้นคว้ามาใช้เป็นข้อเสนอแนะ ภาระและส่งเสริมให้ครูได้ใช้แหล่งวิชา
ในชุมชน เพื่อประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในประเทศไทยการศึกษากำลังอยู่ในขั้น
พัฒนา มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่า มีการปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีสอน การวัดผล และการบริหารการศึกษา ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
เกี่ยวกับวิธีสอน มีการนำเอาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนอย่างกว้างขวาง
การใช้แหล่งวิชาในชุมชนเป็นเรื่องราวที่เรารู้จักการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งกำลังได้รับการ
สนับสนุนให้ใช้ประกอบการสอนอยู่ในปัจจุบัน ผู้เขียนเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าโดยหวังว่าจะอำนวยความสะดวกแก่การสอนการเรียนวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทยบ้าง

ความมุ่งหมายในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ มีความมุ่งหมายที่จะได้ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับขอบเขตและ
ลักษณะของการใช้แหล่งวิชาในชุมชน เพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ประการหนึ่ง และ
มุ่งที่จะได้ทราบถึงปัญหาและข้อในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนเพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา

อีกประการหนึ่ง จากความมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ ผู้เขียนต้องการหาคำตอบโดยละเอียดจากแบบสอบถามซึ่งผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้น ตามหัวข้อสำคัญ ดังต่อไปนี้

- ๑. แหล่งวิชาในชุมนุมชนที่ผู้สอนใจให้เป็นประโยชน์ในการสอนวิชาสังคมศึกษา มีอะไรบ้าง และผู้สอนได้ใจมากน้อยเพียงไร
- ๒. วิธีการใจแหล่งวิชาในชุมนุมชนที่ผู้สอนใจให้ มีอะไรบ้าง และในแต่ละวิธีผู้สอนได้ใจมากน้อยเพียงใด
- ๓. ปัญหาหรืออุปสรรคในการใจแหล่งวิชาในชุมนุมชนเพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา มีอะไรบ้าง
- ๔. ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยทั่วไป เกี่ยวกับการใจแหล่งวิชาในชุมนุมชนเป็นอย่างไร

ความสำคัญของปัญหานี้ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ มีความสำคัญในอันที่จะยืนยันข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการใจแหล่งวิชาในชุมนุมชน เพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูทั่วไป ตลอดจนการศึกษาค้นคว้านี้ อาจใจเป็นแนวทางเสนอแนะแก่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ในการใจปรับปรุงแก้ไข วิธีสอน หลักสูตร และการวางระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยสมบูรณ์ต่อไป ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การใจแหล่งวิชาในชุมนุมชนช่วยในการสอน จะทำให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนของนักเรียน เว้น จะทำให้บทเรียนมีความหมายแก่นักเรียนยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง การที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นจบวนการเรียนรู้ที่มีผลมากกว่าการเรียนรู้โดยวิธีอื่นประโยชน์อื่น ๆ ก็คือ ทำให้การเรียนเป็นไปอย่างมีชีวิตจิตใจ เพราะมีใจกระตุ้นเร้าความสนใจ ทำให้ไม่เบื่อหน่ายในเรื่องการเรียน นักเรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น บทเรียนจะฝังแน่นอยู่ในความทรงจำได้นาน จากการเรียนที่ผ่านประสานหลายทางด้วยกัน แหล่งวิชาและวิธีการใรอาจทำให้ประหยัดเวลาในการสอนลงได้ และการใจแหล่งวิชา ยังทำให้ให้นักเรียนได้เจริญงอกงามทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่พึงปรารถนาพร้อมกันไปยิ่งกว่านั้น การใจแหล่งวิชาในชุมนุมชนของครูในโรงเรียนฝึกหัดครูหรือวิทยาลัยครู ยังมีประโยชน์

ในฐานะที่เป็นแบบอย่างสำหรับนักเรียนฝึกหัดครูที่จะนำไปใช้ต่อไปอีกด้วย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ ผู้เขียนกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังต่อไปนี้

๑. แหล่งวิชาในชุมนุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนวิชาสังคมศึกษา
๒. โอกาสในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน เพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในแต่ละรายวิชานั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
๓. การใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนของผู้สอนชายและผู้สอนหญิงไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ กระทำกับผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับฝึกหัดครู ป.กศ.ต้น และ ป.กศ.สูง ในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู ที่สังกัดกรมการฝึกหัดครู ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนฝึกหัดครู ๑๑ แห่ง (รวมทั้งวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง) และวิทยาลัยครู ๑๓ แห่ง รวมหมดทั้งสิ้นที่สังกัดกรมการฝึกหัดครู ๒๔ แห่ง

ข้อจำกัดของการศึกษาเรื่องนี้มีดังต่อไปนี้

๑. ผู้เขียนจัดทำแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลขึ้นเอง จึงอาจจะไม่เป็นมาตรฐานที่ดีพอ ดังนั้นอาจมีข้อบกพร่องอันเกิดจากการใช้แบบสอบถามได้บ้าง
๒. เนื่องจากแหล่งวิชาในชุมนุมชนย่อมมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่อาจศึกษารายละเอียดทุกแห่งได้ การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้จะมีรายละเอียดเฉพาะวิธีการใช้แหล่งวิชาบางแหล่งที่ผู้เขียนเห็นว่าสำคัญเท่านั้น
๓. ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ ครอบคลุมเฉพาะการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน เพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ในสถาบันฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครูเท่านั้น

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

การใช้ หมายถึงการใช้แหล่งวิชาที่มีอยู่ในชุมนุมชนเพื่อช่วยการสอนวิชาสังคมศึกษาใน

ระดับฝึกหัดครู ป.กศ.ต้น และ ป.กศ.สูง ซึ่งมี ๒ กรณีด้วยกัน

๑. การใจโดยตรง หมายถึงผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการใจโดยตรง เช่น การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ การขยับเขยื้อนและการจอบวัสดุเอกสาร การเจริญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง เป็นต้น

๒. การใจโดยอ้อม หมายถึงการใจภายใต้การแนะนำของผู้สอน เช่น การให้นักเรียนออกไปศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดภายนอก การแนะให้นักเรียนออกไปสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน การแนะให้นักเรียนไปรวมในกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น

แหล่งวิชาในชุมชน หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนนอกโรงเรียน ซึ่งมีคุณค่าทางการศึกษาและโรงเรียนอาจไว้ใจเป็นประโยชน์แก่การเรียนรู้ของนักเรียนได้ ตัวอย่างเช่น สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ชุมชน หมายถึงบริเวณจังหวัดที่โรงเรียนฝึกหัดครูหรือวิทยาลัยครูตั้งอยู่ ซึ่งครอบคลุมทั้งบุคคล สถานที่ วัสดุสิ่งของ และสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งหมด

วิชาสังคมศึกษา หมายถึง

๑) รายวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศาสตร์ตามหลักสูตร ป.กศ.ต้น ซึ่งมี ๘ วิชาด้วยกัน ได้แก่ การศึกษาชุมชน ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมไทย ภูมิศาสตร์ประเทศไทย และเศรษฐศาสตร์

๒) รายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาสังคมศึกษาคตามหลักสูตร ป.กศ.สูง ที่ใช้อยู่ในวิทยาลัยครูปัจจุบัน (รวมทั้งหมวดวิชาสังคมศึกษาคตามหลักสูตร ป.กศ.สูง แผนกสหศาสตร์และอนุบาลด้วย)

การสอน หมายถึงการสอนของผู้สอนวิชาในหมวดสังคมศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู ซึ่งทำการสอนในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๐๖

โรงเรียนฝึกหัดครู หมายถึงโรงเรียนฝึกหัดครูทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

วิทยาลัยครู หมายถึงวิทยาลัยครูทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. ประเภทของแหล่งวิชาในชุมชน

นักการศึกษาได้จำแนกประเภทของแหล่งวิชาไว้หลายประเภทด้วยกัน แต่ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ จากหนังสือสารานุกรมวิจัยการศึกษาซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมการค้นคว้าวิจัยทางการศึกษา ได้กล่าวถึงแหล่งวิชาในชุมชนว่า ประกอบด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งประสพการณ์ซึ่งอาจได้รับจากชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือหลายชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียน ส่วนประกอบดังกล่าว ได้แก่ ชุมชนชาติ ประชากร ไร่นา โรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มคน องค์การและสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนโครงสร้างและกระบวนการของสังคม และแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคม

รามิเรซ^๒ ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อปฏิบัติข้างประการระหว่างโรงเรียนและชุมชน และจำแนกประเภทของแหล่งวิชาในชุมชนดังนี้

- ๑) ชุมชนชาติเป็นแหล่งวิชา แหล่งวิชาจากชุมชนชาติ ได้แก่ แสงแดด อากาศ ดิน น้ำ พืช สัตว์ ป่า ภูเขา ภูมิอากาศ ฤดูกาล อุณหภูมิและความชื้น
  - ๒) มนุษย์เป็นแหล่งวิชา ได้แก่ บุคคลทั่วไปในชุมชน
  - ๓) แหล่งวิชาทางด้านเทคโนโลยี (Technological Resources) ได้แก่ แหล่งวิชาอันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น อากาศยาน รถยนต์ และเคมีภัณฑ์
  - ๔) สถาบันเป็นแหล่งวิชา ได้แก่ สถาบันต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น เช่น โรงเรียน วิทยาลัย โยสต์ ที่ทำการไปรษณีย์ ตลาด โรงพยาบาล
- เวสลีย์^๓ จำแนกแหล่งวิชาในชุมชนออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

---

^๑ Cook, L.A. and Olsen, E.G. , "School and Community," in Encyclopedia of Educational Research, 1952, p. 1076.

^๒

Ramirez, Emiliano C, Some Community - School Practices..., pp. 179-180.

^๓

Wesley, Edgar B., Teaching Social Studies in High School, p. 403.

๑) ปรากฏการณ์ทางกายภาพ เช่น เชน คิน อนน โรงงานอุตสาหกรรม โรงสี
หนังสือ ทีวีวิทยุ วิทยุและสถานที่ซึ่งอาจไปศึกษาได้

๒) สถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว หมู่คณะ ศาสนา ชนบท คณะนักกีฬา สโมสร

๑) สิ่งที่ยังต้องไม่ได้ เช่น วัฒนธรรมนิยม ความคิด ความเชื่อ ประเพณี และทัศนคติ
คึกฉิวและมิดชิด ได้กล่าวถึงการขอตามครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยม
ชั้นสูงขนาดกลาง ๆ จำนวน ๑๐ โรงเรียนด้วยกัน ว่าได้ใช้แหล่งวิชาในชุมชนอะไรบ้าง เพื่อ
ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา คำตอบที่ได้รับมีรายการดังต่อไปนี้

๑) สิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์
กลาง

๒) มรดกทางวัฒนธรรมของสังคม สถาบันคือปและดนตรี

๑) สถาบันทางการศึกษา เช่น ห้องสมุด ทีวีวิทยุ

๒) องค์การรัฐบาล เช่น ศาล ศาลาเทศบาล เรือนจำ

๓) องค์การอนามัย

๔) สถานที่ที่หรือบ้านของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์

๕) อาคารสงเคราะห์

๖) สถานที่ซึ่งมีความสำคัญทางด้านสังคม เช่น โครงการขอประทาน โครงการ

อนุรักษ์นิยม

๑) องค์การประชาสงเคราะห์ เช่น บ้านคนชรา

๑๑) สถาบันเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนึ่ง เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ

จะเห็นได้ว่า แหล่งวิชาในชุมชนตามความกิดเห็นของนักการศึกษาที่กล่าวแล้วข้างต้น
มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณค่าในการให้การศึกษามาก

๒. การใช้แหล่งวิชาในชุมชน

การใช้แหล่งวิชาในชุมชน อาจกระทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ สุกแต่ผู้สอนจะเลือกใช้
ให้เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชา กระบวนการสอน และเวลาที่ใช้ในการสอน ในสารานุกรมวิจัยทาง

๘
Douglass and Hills, Teaching in High School, pp. 374-379.

การศึกษาได้กล่าวถึงวิธีการไร้แห่งวิชาซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือประจำปี ๕ เอ็ม หนังสือดังกล่าวนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า วิธีการไร้แห่งวิชาเท่าที่ปฏิบัติกันเป็นประจำโดยทั่วไป ได้แก่ การศึกษาวัสดุ เอกสารต่าง ๆ การใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยายในโรงเรียน การสัมภาษณ์ผู้แทนของชุมชน การศึกษานอกสถานที่ การสำรวจชุมชน การตั้งค่ายพักแรม การทำหน้าบริการประชาชน และการหาประสบการณ์จากการฝึกงาน ^๕

โอดเซน ^๖ เห็นว่าโรงเรียนควรจะไร้แห่งวิชาในชุมชนเพื่อให้หลักสูตรและวิธีการสอนสอดคล้องกับความเป็นจริง ให้การสอนมีความหมายลึกซึ้ง และช่วยให้เกิดประสบการณ์ทางการเรียนโดยตรง เช่นเกี่ยวข้องกับประสบการณ์แทน ซึ่งนักเรียนได้รับอยู่แล้วในห้องเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนอาสาสมัครสถานเชื่อมโยงดังต่อไปนี้

- ๑) เอกสารการพิมพ์
- ๒) อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ
- ๓) วิทยากร
- ๔) การสัมภาษณ์
- ๕) การศึกษานอกสถานที่
- ๖) การสำรวจ
- ๗) การศึกษานอกสถานที่ไกลออกไป
- ๘) การตั้งค่ายพักแรม
- ๙) โครงการบริการ
- ๑๐) ประสบการณ์จากการฝึกงาน

^๕ Cook, L.A. and Olsen, E.G. Loc. Cit.

^๖ Olsen, E.G. School and Community, pp. 73-286.

ดักส์และมิอส์^๗ เสนอวิธีไล้ข้อมูลจากชุมชนดังนี้

- ๑) การสำรวจชุมชน
- ๒) การศึกษานอกสถานที่
- ๓) การสัมภาษณ์ประชาชนและเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น
- ๔) การตั้งค่ายพักแรม
- ๕) การศึกษาระเบียงท้องถิ่น
- ๖) ประสพการณ์จากการฝึกงาน

ไมเคิลลิส^๘ มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกับโจนเซน ได้แนะนำวิธีการในแหล่งวิชาในชุมชนดังนี้

- ๑) การศึกษานอกสถานที่
- ๒) การเชิงวิชาการ
- ๓) กิจกรรมบริการ
- ๔) การศึกษาในท้องที่ (Field Study)
- ๕) การสัมภาษณ์
- ๖) สิ่งพิมพ์
- ๑) วัตถุประสงค์ของอุปกรณ์
- ๒) การสำรวจ
- ๓) สิ่งที่ได้ดำเนินการ
- ๔) องค์การที่ให้ความร่วมมือต่าง ๆ

๗ Douglass and Mills, op. cit. pp. 374-379.

๘ Michaelis, John U., Social Studies for Children in a Democracy, p. 206.

กล่าวถึง^{๑๑} ได้ศึกษาว่านักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนมากมายเพียงไร ทั้งนี้เพราะเรามีความเชื่อมั่นว่า หากครูได้ทราบเรื่องนี้ ก็อาจนำเอาไปช่วยใช้การตัดสินใจตัดสินใจ การศึกษาได้กระทำกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้น ๖,๘ และ ๑๐ จากโรงเรียนในเมืองลีดส์รอย โดยให้สอบถามเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ที่นักเรียนเคยไปมาแล้วไม่ว่าจะเป็นการไปโดยเหตุใดก็ตาม จากการศึกษาเรื่องนี้เราได้สรุปว่า

- ๑. ครูไม่อาจคาดคะเนได้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงเหล่านี้มาแล้ว
- ๒. โรงเรียนบางแห่งยังไม่ได้ใช้แหล่งวิชาในชุมชนจนอย่างเพียงพอ
- ๓. โรงเรียนไม่ค่อยได้จัดประสบการณ์ตรงให้แก่เด็กนักเรียน
- ๔. นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงส่วนใหญ่จากนางบ้าน
- ๕. วิทยาลัยและสโมสรต่าง ๆ ให้ประสบการณ์ตรงแก่เด็กนักเรียนน้อยมาก
- ๖. นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงส่วนใหญ่ จากกิจกรรมด้านสันชนาการและวัฒนธรรมที่ได้รับจากกิจกรรมของรัฐมีส่วนน้อย
- ๗. สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ไม่มีผลต่อประสบการณ์ตรงของนักเรียน

แอลเลน^{๑๒} ได้กล่าวถึงการศึกษาของ ฮาวิ ซึ่งได้พบว่าการศึกษาออกสถานที่ของนักเรียนชั้น ๕ ในวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป เรื่องการส่งวนทรัพยากรธรรมชาติ มีคุณค่าต่อชีวิตทางการศึกษาวិชาการศาสตร์และเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ แอลเลน^{๑๓} ยังได้กล่าวถึงการศึกษาของ เอลดีเวล ซึ่งได้เปรียบเทียบการศึกษานอกสถานที่กับการใช้สื่อมัลติสกรีน ในการสอนความรู้เกี่ยวกับการรีดนมและการทำเนียงชีสพิมพ์ เราพบความจริงว่า การสอนความรู้เกี่ยวกับรีดนมและการทำเนียงชีสออกสู่การได้ใช้สื่อมัลติสกรีนอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ และยิ่งกว่านั้นยังได้ประสบการณ์ตรงที่ดีกว่าอีกด้วย

^{๑๑}Colling, Miller R., "Exploring Your Community : A Direct Experience Study," Journal of Educational Research, 44:225-230, September, 1950.

^{๑๒}Allen, William H., "Audio-Visual Communication," in Encyclopedia of Educational Research, 1960, p. 122.

^{๑๓}Ibid.

๑๘
๑๗
การ ๑๘ ใต้อาณัติงานของ คณาฯ ซึ่งได้ทดลองใช้การศึกษาออกสถานที่กับ
นักเรียนชั้น ๖ จำนวน ๑๑๕ คน โดยการพานักเรียนดังกล่าวไปศึกษาออกสถานที่ซึ่งต้องแสดง
คือป ชำนาญงานหนังสือพิมพ์ และสถานโทรทัศน์กลาง คณาฯ พบว่า นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น
ขึ้น อย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติยกเว้นแต่การศึกษาออกสถานที่ที่ห้องแสดงคือป

๑๘
๑๘
อีกส่วน ๑๘ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อจะทดสอบข้อสมมติฐานที่ว่า การศึกษาออก
สถานที่เป็นประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมการสอน เขาได้ทดลองกระทำ
กับนิสิตชั้นปริญญาตรีในวิชาจิตวิทยาทั่วไป โดยพาไปศึกษาออกสถานที่ที่โรงพยาบาลโรคจิต ผล
ปรากฏเด่นชัดว่าทัศนคติของนิสิตได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ

จากการศึกษาของนักการศึกษาดังกล่าวแล้ว แสดงให้เห็นว่าการศึกษาออกสถานที่
มีความสำคัญและมีคุณค่าในการใช้ประกอบการสอนมาก

๑๘

Carr, Edwin R., Wesley, Edgar B., and Murra, Wilber F., loc. cit.

๑๘

Hilson, Joseph S., Wylie, Alexander A., Wolfensberger, Wolf P.,
The Field Trip as a Supplement to Teaching : An Experimental
Study, Journal of Educational Research, 53 : 19-22, September, 1959.

บทที่ ๒

วิธีดำเนินการและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช่เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาในชุมชน เพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูครั้งนี้ มีวิธีการจัดทำเป็นลำดับขั้นดังนี้

๑. ทำการพิจารณาศึกษาขอบเขต ความมุ่งหมาย และวิธีสอน จากหนังสือคู่มือและหลักสูตร วิชาสังคมศึกษาในระดับฝึกหัดครูของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทำให้ได้แนวมาใช้ในการเรียบเรียงคำถาม
๒. ทำการพิจารณาศึกษาแหล่งวิชาในชุมชนที่อาจใช้ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในท้องถิ่นต่าง ๆ อันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู ตลอดจนวิธีการใช้และปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้โดยอาศัยการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นนั้น และศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่พิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู เพื่อให้ได้แนวทางอีกโสดหนึ่งด้วย
๓. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำราการสร้างแบบทดสอบต่าง ๆ และแบบสอบถามอื่น ๆ
๔. พิจารณาจัดวางขอบเขตหัวข้อคำถาม ที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ตามความมุ่งหมายที่ต้องการ โดยกำหนดหัวข้อคำถามและวิธีการตอบคำถามเป็นตอน ๆ ไป ซึ่งมีสาระสำคัญของสรุปได้คือ

ก. ตอนที่หนึ่ง เป็นหัวข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบคำถามที่จะทำการศึกษาวิจัย เช่น อายุ เพศ จำนวนปีที่เคยสอน และจำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์

ข. ตอนที่สอง เป็นหัวข้อคำถามเกี่ยวกับแหล่งวิชาในชุมชนที่ผู้สอนเคยใช้ เพื่อต้องการทราบว่าผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู ได้ใช้แหล่งวิชาในชุมชนอะไรบ้างประกอบการสอน

ค. ตอนที่สาม เป็นหัวข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน
ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่า วิธีการใดบ้างเป็นที่นิยมใช้ของผู้สอนวิชาสังคมศึกษามากน้อยเพียงใด

ง. ตอนที่สี่ เป็นหัวข้อคำถามที่เกี่ยวกับเวลาที่ใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน และกิจกรรม
ที่ให้นักเรียนปฏิบัติต่อการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยทั่วไป

จ. ตอนที่ห้า เป็นหัวข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน
โดยเลือกแหล่งวิชาที่เห็นว่าน่าจะเกิดอุปสรรคหรือปัญหาอย่างเด่นชัดขึ้นมา ในผู้ตอบประเมินค่า
ความสำคัญในระดับต่าง ๆ ของแต่ละข้ออุปสรรคหรือปัญหา ทั้งนี้เพื่อจะทราบว่าในระหว่างปัญหา
หรืออุปสรรคซึ่งยกขึ้นมาให้ผู้สอนประเมินค่านั้น โดยแตกต่างกันอย่างไร ปัญหาใดที่ผู้สอนเห็นว่า
สำคัญมากและปัญหาใดเห็นว่าสำคัญน้อย

ฉ. ตอนที่หก เป็นหัวข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้สอนโดยทั่วไป
เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน โดยให้ผู้สอนประเมินค่าของทัศนคติในระดับต่าง ๆ เป็นต้น
ว่า ทัศนคติที่เกี่ยวกับความร่วมมือของบุคคลในชุมนุมชน ความเป็นอิสระในการใช้แหล่งวิชา
และความร่วมมือของอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ

๘. เมื่อได้กำหนดขอบเขตของคำถามซึ่งต้องการคำตอบแยกเป็นตอน ๆ ดังกล่าวนี้แล้ว
จึงได้เรียบเรียงคำถามข้างๆขึ้นเป็นแบบสอบถาม เพื่อให้ใช้เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลในการศึกษา
วิจัยเรื่องนี้ แลวนำแบบสอบถามเสนอกณะกรรมการที่ปรึกษาทำปริญญาโทเพื่อรับการตรวจ
สอบแก้ไข ตักทวนและตอบเดิม ในวาระต่าง ๆ กัน จนเป็นที่พอใจของคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้ว
จึงได้จัดพิมพ์ขึ้น ทดลองใช้ขั้นต้นที่วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ และนำมาแก้ไขรอบกกรองเป็นขั้นสุดท้าย
ค่อนจากนั้นจึงได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่เพื่อให้ใช้เป็นแบบสอบถามสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลได้จัดกระทำเป็นลำดับขั้นดังนี้

๑. สำรวจจำนวนโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูในประเทศไทย จากเจ้าหน้าที่
ประจำกองโรงเรียนฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อทราบจำนวน
อาจารย์ผู้สอนในแต่ละสถาบันจากทำเนียบครูประจำปี ๒๕๐๖

๒. จัดส่งแบบสอบถามตามจำนวนผู้สอนวิชาสังคมศึกษาพร้อมทั้งจำนวนสำรอง เพื่อป้องกันการชำรุดเสียหายไปด้วย สำหรับทางจังหวัดได้รวมแบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ไปยังอาจารย์ที่คุ้นเคยกับผู้เขียน โดยรอร่องให้เป็นผู้นำแบบสอบถามไปให้แก่ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา แล้วเป็นผู้รวบรวมแบบสอบถามนั้นส่งกลับคืนมาภายในเวลาที่กำหนดให้ สำหรับในจังหวัดพระนคร และธนบุรี ผู้เขียนได้จัดการไปส่งแบบสอบถามและรวบรวมด้วยตนเอง

การจักรระนำกับข้อมูล

การจักรระนำกับข้อมูล ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ และการใช้หลักการทางสถิติโดยลำดับขึ้น ดังต่อไปนี้

๑. สํารวจจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด ว่าได้ค่าตอบเป็นร้อยละเท่าใด ของจำนวนเต็ม
๒. เหน้จําแนกแบบสอบถามดังกล่าวออกตามเพศ แล้วตรวจนับรอยกาและค่าตอบในแบบสอบถามแต่ละรายการในทุกข้อคำถาม ว่าจะมีความดีเป็นเท่าใด
๓. วิเคราะห์ความดีของรายการต่าง ๆ ของแต่ละข้อในแบบสอบถาม ด้วยกระบวนการทางสถิติที่เห็นว่าเหมาะสมกับแต่ละข้อคำถามนั้น ๆ คือ
  - ก) การหารายเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้กับข้อมูลที่เกี่ยวกับรายจะเอียงส่วนคว้รองผู้ลขย เช่น อายุ เวลาที่เคยเป็นครู เวลาที่สอนวิชาสังคมศึกษา และจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนในสัปดาห์ เป็นต้น

การหารายเฉลี่ยใช้สูตร

$$\begin{aligned} \text{รายเฉลี่ย} &= \frac{\sum X}{N} \\ \text{ในเมื่อ } \sum X &= \text{ผลบวกของคะแนนทั้งหมด} \\ N &= \text{จำนวนที่จะหารายเฉลี่ย} \end{aligned}$$

การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร

$$\frac{s^2}{6} = \frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}$$

ในเมื่อ s = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือ $\sqrt{s^2}$

n = จำนวน

$\sum x^2$ = ผลบวกสะสมของแควะจำนวนยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ = ผลบวกสะสมของทุกจำนวนแล้วยกกำลังสอง

ตัวอย่างเช่น เมื่อจะหารายเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จากสูตรข้างต้น

n ก็คือ จำนวนผู้สอนทั้งหมด

x = อายุของผู้สอนแต่ละคน

เมื่อแทนค่าจำนวนต่าง ๆ ตามสูตร จะได้หารายเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุตามต้องการ

๒) การหาอัตราส่วนร้อยละของเวลาที่เข้าร่วมข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับแหล่งวิชาในชุมชน และวิธีการใช้แหล่งวิชา โดยเปรียบเทียบความถี่ให้เป็นร้อยละ เพื่อนำมาจัดอันดับของอัตราส่วนร้อยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับของแต่ละข้อคำถาม และจำแนกอัตราส่วนร้อยออกตามเพศชายและเพศหญิง นำมาเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ คือ สามารถเชื่อมั่นได้ ๒ ระดับ .๐๕ โดยการคำนวณตามลำดับขั้นดังนี้^๒

๑. หากตัวแปรเมื่อกำรวมของอัตราส่วนร้อยของทั้งสองเพศ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{N_1 P_1 + N_2 P_2}{N_1 + N_2}$$

๒

Garrett, Henry E., Statistics in Psychology and Education, pp. 235-236.

ในเมื่อ

- P = คิวประเมิณการรวมของอัตราส่วนร้อยละของทั้งสองเพศ
- Π_1 = จำนวนผู้สอนชาย
- Π_2 = จำนวนผู้สอนหญิง
- P_1 = อัตราส่วนร้อยละของผู้สอนชาย
- P_2 = อัตราส่วนร้อยละของผู้สอนหญิง

๒. หากความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างอัตราส่วนร้อยละของผู้สอนชายและผู้สอนหญิง (Standard Error of the Difference Between two Uncorrelated Percentages) โดยสูตร

$$SE_{diffs} = \sqrt{\frac{PQ}{\Pi_1} + \frac{PQ}{\Pi_2}}$$

ในเมื่อ

- SE_{diffs} = ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างอัตราส่วนร้อยละของทั้งสองเพศ
- P = คิวประเมิณการรวมของอัตราส่วนร้อยละของทั้งสองเพศ
- Q = $100 - P$
- Π_1 = จำนวนผู้สอนชาย
- Π_2 = จำนวนผู้สอนหญิง

๑. เมื่อได้ค่า SE_{diffs} แล้วจึงนำค่าที่ได้ไปหารความแตกต่างของอัตราส่วนร้อยละระหว่างเพศ เพื่อหาอัตราส่วนวิกฤต (Critical Ratio) ถ้าได้ผลลัพธ์มากกว่า ๑.๙๖ ก็หมายความว่าอัตราส่วนร้อยละของทั้งสองเพศ ที่นำมาเปรียบเทียบนี้แตกต่างกันจริงอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ เว้นมันได้ ๓ ระดับ .๐๕ แต่ด้วยผลลัพธ์ที่ได้มีค่าน้อยกว่า ๑.๙๖ ก็หมายความว่า ความแตกต่างของอัตราส่วนร้อยละนั้นไม่แตกต่างกันจริงอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ

ตัวอย่างเช่น ในการสอบถามเกี่ยวกับแหล่งวิชาที่ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเคยใช้ ปรากฏว่า วิชาที่เป็นแหล่งวิชาที่มีผู้สอนรายวิชาประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ๔๔ คน ในจำนวน ๕๗ คน หรือ ร้อยละ ๔๕.๔๔๖ และผู้สอนหญิงใช้ ๓๔ คน ในจำนวน ๕๕ คน หรือร้อยละ ๖๑.๖๓๖ ทิศทางความแตกต่างของอัตราส่วนร้อยละของผู้สอนชายและหญิงแล้ว จะเห็นว่าอัตราส่วนร้อยละของผู้สอนชายมากกว่าผู้สอนหญิง แต่เราจะลงข้อยุติว่า ผู้สอนชายนิยมใช้วิชาที่เป็นแหล่งวิชาประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา มากกว่าผู้สอนหญิงยังไม่ได้ จนกว่าจะได้คำนวณหาความสำคัญในเชิงสถิติเสียก่อนดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 P &= \frac{N_1P_1 + N_2P_2}{N_1 + N_2} \\
 &= \frac{57 \times 85.946 + 55 \times 63.630}{57 + 55} \\
 &= \frac{8398.572}{112} \\
 &= 74.987 \\
 Q &= 100 - 74.987 \\
 &= 25.013
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 SE_{diff\%} &= \sqrt{\frac{PQ}{N_1} + \frac{PQ}{N_2}} \\
 &= \sqrt{\frac{74.987 \times 25.013}{57} + \frac{74.987 \times 25.013}{55}} \\
 &= \sqrt{32.906 + 34.102} \\
 &= \sqrt{67.008} \\
 &= 8.185
 \end{aligned}$$

$$\frac{\text{ผลต่างของอัตราส่วนรอย}}{SE_{diffs}} = \frac{85.946 - 63.630}{8.185} = \frac{22.316}{8.185}$$

ผลได้ที่ได้คือ ๒.๗๒๖ มากกว่า ๑.๙๖ แสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนรอยของผู้สอนชาย และหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ หรืออาจจะพูดอีกนัย หนึ่งว่า หากมีการสอบถาม ๑๐๐ ครั้ง ก็คงจะได้คำตอบว่า ๖๓ เป็นแหล่งวิชาในชุมนุมชนที่ผู้สอน ชายไข่มากกว่าผู้สอนหญิง ๔๕ ครั้งเป็นอย่างน้อย ซึ่งหมายความว่าเชื่อได้ร้อยละ ๔๕ นั้นเอง

ค) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าความคิดเห็นต่อปัญหาหรืออุปสรรค ในการได้แหล่ง วิชาในชุมนุมชน ดังในแบบสอบถามข้อ ๔. (ดูภาคผนวก) มีวิธีการจัดกระทำตามลำดับชั้น ดังต่อไปนี้

- ๑. นับจำนวนรอยกาของคำตอบในแต่ละช่อง ที่เว้นไว้ให้กาเครื่องหมาย รวมกัน เป็นความถี่ของแต่ละช่อง ในข้อหนึ่ง ๆ
- ๒. แปลงความถี่ให้เป็นอัตราส่วนรอยของจำนวนความถี่ทั้งหมดในข้อนั้น
- ๓. ภูยอัตราส่วนรอยในแต่ละช่องควยค่าน้ำหนักประจำช่องซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

สำคัญมาก	=	4
สำคัญ	=	3
สำคัญน้อย	=	2
ไม่สำคัญเลย	=	1

- ๔. รวมผลสถิติที่ได้ทั้ง ๔ ของ ของค่าตามข้อหนึ่ง ๆ เป็นค่าความสำคัญ ที่ได้จากการประเมินของผู้สอนโดยส่วนรวมประจำข้อนั้น
- ๕. นำเอาค่าความสำคัญที่ได้ในข้อ ๔. ไปเปรียบเทียบกับค่าความสำคัญของข้ออื่น ๆ เพื่อจัดอันดับค่าความสำคัญ หรือเปรียบเทียบในข้อเดียวกันระหว่างผู้สอนชายและผู้สอนหญิง

---

^๑ Best, John W., Research in Education, pp. 157-160.

๖. ในการพิจารณาคุณค่าความสำคัญว่าจะตกอยู่ในระดับใด ถือเป็นดังนี้

- สำคัญมาก = 350 - 400
- สำคัญ = 250 - 349.99
- สำคัญน้อย = 150 - 249.99
- ไม่สำคัญเลย = 100 - 149.99

ตัวอย่างเช่น ในการสอบถามเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ที่ตัวข้อย่อยเรื่อง ระเบียบการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ที่ยังยาก (ดูภาคผนวก) มีผู้ตอบ ๕๐ คน ในเรื่องสำคัญมาก ๑๖ คน สำคัญ ๒๐ คน สำคัญน้อย ๘ คน ไม่สำคัญเลย ๕ คน การหาค่าความสำคัญกระทำดังต่อไปนี้

	สำคัญมาก	สำคัญ	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญเลย
นับจำนวนความถี่	12	21	8	9
แปลงเป็นอัตราส่วนร้อย	24.00	42.00	16.00	18.00
คูณด้วยค่าน้ำหนัก	96.00	126.00	32.00	18.00
รวมค่าความสำคัญประจำข้อ =	96.00 + 126.00 + 32.00 + 18.00			
	= 272.00			

ค่าความสำคัญประจำข้อตกอยู่ในระดับ "สำคัญ" เพราะอยู่ระหว่าง ๒๕๐ - ๓๔๙.๙๙ ข้อดีข้อที่ได้นำมาใช้สำหรับเปรียบเทียบความสำคัญในแต่ละข้อคำถามเพื่อจัดอันดับ และข้อดีข้อนี้ยังสามารถบอกได้ว่า ผู้สอนจำนวน ๕๐ คน ประเมินค่าความสำคัญเกี่ยวกับระเบียบการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ที่ยังยากว่า เป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่ "สำคัญ"

ง) สำหรับความถี่เห็นหรือทัศนคติเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาในชุมชนโดยทั่วไป ถึงในแบบสอบถามข้อ ๕. (ดูภาคผนวก) อนุโอมวิธีจัดกระทำเช่นเดียวกับข้อ (ค)

บทที่ ๓

การเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์

๑. ลักษณะของกลุ่มประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้เรื่องที่ต้องการข้อมูลที่ได้จากคำตอบของผู้สอนวิชาสังคมศึกษาทั้งหมดที่ถือว่าเป็นมวลประชากรในสถานฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครู มวลประชากรทั้งหมดมีจำนวน ๑๑๒ คน คงได้รับคำตอบกลับคืนมาเฉพาะที่ไร้ได้มีจำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๘ จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นมวลประชากรทั้งหมด แต่พออาจจะถือได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่สอนวิชาสังคมศึกษาในสถานฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครู ลักษณะของกลุ่มประชากรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. เพศ

ตาราง ๑. จำนวนผู้สอนวิชาสังคมศึกษาชายและหญิงจำแนกตามสถานศึกษา

	สถานศึกษา	รวม	ชาย	หญิง
๑	วิทยาลัยครูจันทร เกษม	๒	-	๒
๒	โรงเรียนฝึกหัดครูชนบุรี	๔	๑	๓
๓	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	๔	๔	๐
๔	โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์	๑	๑	๐
๕	โรงเรียนฝึกหัดครูตระนกร	๑	๒	๑
๖	วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	๔	๓	๑
๗	วิทยาลัยครูสวนดุสิต	๖	๑	๕
๘	วิทยาลัยทมนบ้านจอมบึง	๒	๒	๐
๙	โรงเรียนฝึกหัดครูระเจียงเหรา	๑	๑	๐
๑๐	วิทยาลัยครูเชียงใหม่	๓	๔	๐

ตาราง ๑. (ต่อ)

	สถานศึกษา	รวม	ชาย	หญิง
๑๐	วิทยาลัยครูเขตสตรี	๘	๖	๒
๑๒	โรงเรียนฝึกหัดครูนครสวรรค์	๘	๑	๗
๑๓	โรงเรียนฝึกหัดครูนครปฐม	๑	-	๑
๑๔	วิทยาลัยครูนครราชสีมา	๘	๑	๗
๑๕	โรงเรียนฝึกหัดครูนครศรีธรรมราช	๘	๑	๗
๑๖	โรงเรียนฝึกหัดครูตระนทรศรีอยุธยา	๘	๑	๗
๑๗	โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูตระนทรศรีอยุธยา	๘	-	๘
๑๘	โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรี	๖	๑	๕
๑๙	วิทยาลัยครูศึกษาศาสตร์สงขลา	๖	๑	๕
๒๐	วิทยาลัยครูมหาสารคาม	๘	๔	๔
๒๑	วิทยาลัยครูยะลา	๘	๖	๒
๒๒	วิทยาลัยครูสงขลา	๘	๓	๕
๒๓	โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูสงขลา	๑	๖	๐
๒๔	วิทยาลัยครูอุบลราชธานี	๖	๖	๐
๒๕	วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์	๘	๖	๒
๒๖	โรงเรียนฝึกหัดครูอุตรดิตถ์	๘	๘	๐
	รวม	๑๑๖	๕๗	๕๙

* สถานศึกษาเรียงตามลำดับตามแผนของกรมการฝึกหัดครู

จากตาราง ๑. จะเห็นได้ว่า จำนวนคำตอบที่ได้รับของผู้สอนชายและหญิงใกล้เคียงกัน คือ ผู้สอนชายจำนวน ๕๗ คน ผู้สอนหญิงจำนวน ๕๙ คน (สถานฝึกหัดครูบางแห่งเป็นของเอกชนก็เปรียบเทียบกับที่นั่นผู้สอนจึงเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย หรือมีเพศหญิงอ่อน ๆ เช่นที่วิทยาลัยครูสวนกุหลาบและโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูนครปฐม เป็นต้น แต่ในบางแห่งมีผู้สอนชายมาก

กว่าผู้สอนหญิง ดังนั้นเมื่อรวมกันแล้วจึงมีจำนวนใกล้เคียงกัน)

๖. ชาย

ตาราง ๖. รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแห่งอายุของผู้สอน

รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	รวม	ชาย	หญิง
รายละเอียด	๓๐.๕๑	๓๖.๑๘	๒๕.๖๐
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๖.๖๑	๗.๐๖	๕.๕๕

จากตาราง ๖. จะเห็นได้ว่าอายุเฉลี่ยของผู้สอนเท่ากับ ๓๐.๕๑ ปี ซึ่งเป็นวัยที่
 ผ่านชีวิตมาพอสมควร อายุเฉลี่ยของผู้สอนชายสูงกว่าอายุเฉลี่ยของผู้สอนหญิงประมาณ ๑ ปี
 เมื่อพิจารณารายส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแห่งอายุของผู้สอนชายและหญิงแล้ว ปรากฏว่า ส่วนเบี่ยง
 เบนแห่งอายุของผู้สอนชายสูงกว่าของผู้สอนหญิง แสดงให้เห็นว่า ผู้สอนชายมีความแตกต่างใน
 เรื่องอายุกระจุกกระจายมากกว่าผู้สอนหญิง

๗. สถานภาพสมรส

ตาราง ๗. อัตราส่วนรวมของสถานภาพสมรสของผู้สอน

สถานภาพสมรส	รวม		ชาย		หญิง	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
โสด	๕๖	๕๖.๕๓	๑๘	๓๑.๕๕	๓๘	๖๑.๘๖
สมรส	๖๐	๕๓.๕๗	๓๘	๖๘.๔๖	๒๒	๓๕.๑๔
รวม	๑๑๖	๑๐๐.๐๐	๕๖	๑๐๐.๐๐	๖๐	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๓. จะเห็นได้ว่า ผู้สอนที่สมัครแล้วมีอัตราส่วนร้อยละมากกว่าผู้ที่ยังไม่สมัคร
แต่ถ้าพิจารณาแยกเพศแล้วปรากฏว่า ผู้สอนชายผ่านการสมัครแล้ว มีร้อยละ ๖๔.๘๖ มากกว่า
ผู้สอนหญิงซึ่งผ่านการสมัครแล้วเพียงร้อยละ ๓๔.๑๔ เท่านั้นเอง

๔. วุฒิ

ตาราง ๔. อัตราส่วนร้อยละของวุฒิของผู้สอน

วุฒิ	รวม		ชาย		หญิง	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ปริญญาโท	๑๐	๔.๙๓	๖	๑๐.๕๓	๔	๓.๒๗
ปริญญาตรี	๘๘	๔๓.๙๓	๕๕	๓๔.๙๔	๓๓	๕๘.๐๕
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔	๓.๑๔	๒	๑๐.๕๓	๒	๓.๖๘
รวม	๑๐๒	๑๐๐.๐๐	๕๗	๑๐๐.๐๐	๔๕	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔. จะเห็นได้ว่า วุฒิของผู้สอนวิชาชีพชั้นสูงที่สุดก็คือปริญญาตรี
มีร้อยละ ๔๓.๙๓ ผู้สอนปริญญาโทมีอัตราส่วนร้อยละปาน ๆ กับวุฒิที่ต่ำกว่าปริญญาตรี ผู้สอนหญิง
มีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ ๕๘.๐๕ มากกว่าผู้สอนชายซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ ๓๔.๙๔

๕. จำนวนปีที่ประกอบ

ตาราง ๕. รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนปีที่ประกอบ

รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	รวม	ชาย	หญิง
รายละเอียด	๓.๐๘	๔.๔๔	๕.๘๕
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๖.๓๑	๖.๘๖	๕.๖๖

จากตาราง ๕. จะเห็นว่า ผู้สอนวิชาสังคมศึกษามีเวลาที่ผ่านการเป็นครูมาขอ
สมัคร จำนวนปีเฉลี่ยของผู้สอนชาย สูงกว่าผู้สอนหญิงเล็กน้อย แต่ค่าพิจารณาส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานของจำนวนปีแล้ว จะเห็นได้ความมีความแตกต่างกระจุกกระจายออกไปมากทั้งสองเพศ

๖. จำนวนปีที่สอนวิชาสังคมศึกษา

ตาราง ๖. รายเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนปีที่สอนวิชาสังคมศึกษา

รายเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	รวม	ชาย	หญิง
รายเฉลี่ย	๓.๗๘	๓.๘๕	๓.๖๘
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๓.๓๘	๒.๘๗	๔.๑๕

จากตาราง ๖. จะเห็นได้ว่า ผู้สอนวิชาสังคมศึกษามีเวลาที่ทำการสอนวิชาสังคม
ศึกษาโดยเฉลี่ยก่อนรับค่า คือประมาณ ๔ ปี และค่าพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
จำนวนปีที่สอนแล้ว จะเห็นว่ามีความแตกต่างในจำนวนปีที่สอนมาก โดยเฉพาะผู้สอนหญิง

๗. วิชาที่สอน

ตาราง ๗. อัตราส่วนร้อยละของผู้สอนเฉพาะหมวดสังคมศึกษาและหมวดอื่น

วิชาที่สอน	รวม		ชาย		หญิง	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
สอนวิชาเฉพาะหมวดสังคมศึกษา	๕๐	๔๔.๖๘	๒๓	๕๐.๓๕	๒๗	๔๔.๐๘
สอนวิชาในหมวดอื่นด้วย	๖๕	๕๕.๓๒	๓๘	๕๘.๖๕	๒๗	๕๐.๕๑
รวม	๑๑๕	๑๐๐.๐๐	๖๑	๑๐๐.๐๐	๕๔	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๘. จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้สอนวิชาสังคมศึกษาที่สอนเฉพาะรายวิชาใน
 หมวดนี้ มีน้อยกว่าจำนวนผู้สอนวิชาในหมวดอื่นด้วย แสดงว่าผู้สอนวิชาสังคมศึกษาร่วมกัน
 ไม่ไรเป็นผู้สอนวิชาสังคมศึกษาอย่างเดียวยังมีผู้สอนวิชาในหมวดอื่นอีกร้อยละ ๘๘.๗๖
 โดยเฉพาะผู้สอนรายกรองสอนวิชาในหมวดอื่นด้วยมากกว่าผู้สอนหญิง
 ๘. จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนใน ๑ ปีการศึกษา

ตาราง ๘. รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนใน ๑ ปีการศึกษา

รายละเอียดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	รวม	ชาย	หญิง
รายละเอียด	๑๘.๒๕	๑๘.๘๘	๑๘.๖๕
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๓.๗๖	๓.๗๕	๓.๖๗

จากตาราง ๘. จะเห็นได้ว่า จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนใน ๑ ปีการศึกษาโดยเฉลี่ย
 ๑๘.๒๕ ชั่วโมง สัปดาห์หนึ่งสอน ๕ วัน ตกทุกวันหนึ่งประมาณ ๓ ชั่วโมง รายละเอียดจำนวน
 ชั่วโมงที่สอนของผู้สอนรายสูงกว่าผู้สอนหญิงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ของจำนวนชั่วโมงแล้ว จะเห็นว่าจำนวนชั่วโมงที่สอนไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งผู้สอนชายและผู้สอน
 หญิง หมายความว่าโดยทั่วไปแล้ว ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาส่วนมากมีชั่วโมงที่สอนใกล้เคียงกันคือ
 ประมาณ ๑๘-๑๙ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

๘. งานพิเศษ

ตาราง ๘. อัตราส่วนร้อยละของผู้สอนที่มีงานพิเศษและไม่มีการพิเศษ

ตาราง ๕. (ต่อ)

มีงานพิเศษหรือไม่	รวม		ชาย		หญิง	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มีงานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย	๕๖	๘๓.๑๘	๕๐	๘๓.๓๖	๕๖	๘๖.๘๖
ไม่มีงานพิเศษ	๑๑	๑๖.๘๒	๙	๑๖.๖๔	๑๑	๑๖.๖๘
รวม	๑๑๖	๑๐๐.๐๐	๕๙	๑๐๐.๐๐	๕๕	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๕. จะเห็นได้ว่า ผู้สอนวิชาสังคมศึกษามีงานพิเศษนอกเหนือจากชั่วโมงที่สอนตามปกติเป็นส่วนใหญ่ คือมีงานพิเศษร้อยละ ๘๓.๑๘ ของผู้สอนทั้งหมด แต่ค่าได้จากเปรียบเทียบในระหว่างผู้สอนชายกับผู้สอนหญิงแล้ว ปรากฏว่า อัตราส่วนร้อยละของผู้สอนชายที่มีงานพิเศษมากกว่าอัตราส่วนร้อยละของผู้สอนหญิง

๖. แหล่งวิชาในชุมชนของผู้สอนชาย

ในชุมชนชุมชนมีแหล่งวิชาต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมากซึ่งผู้สอนอาจใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนได้ ผู้เขียนได้เลือกนำมาสอบถามเฉพาะที่เห็นว่าสำคัญ ๑๔ รายการด้วยกัน ปรากฏผลดังตาราง ๖.

ตาราง ๖. แหล่งวิชาในชุมชนของผู้สอนชายเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย

อันดับ	แหล่งวิชาในชุมชนของผู้สอนชาย	ความถี่	ร้อยละ
๑	เอกสารและสิ่งตีพิมพ์	๑๑๑	๘๘.๑๑
๒	วิทยากร	๕๖	๔๕.๓๖
๓	สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ	๔๕	๓๕.๔๕
๔	วิทยุ	๔๕	๓๕.๔๕

ตาราง ๑๐. (ต่อ)

อันดับ	แหล่งวิชาในชุมชนที่ผู้สอนเคยใช้	ความถี่	ร้อยละ
๔	วัด	๔๔	๗๕.๐๐
๕	ภานทร	๔๑	๗๑.๑๑
๖	หน่วยราชการ	๔๑	๗๑.๑๑
๗	โบราณวัตถุ	๓๔	๖๐.๓๖
๘	ภาคนิ่ง	๓๑	๕๕.๕๕
๙	ห้องสมุดนอกโรงเรียน	๓๐	๕๒.๐๐
๑๐	พิพิธภัณฑ์	๕๐	๘๘.๘๘
๑๑	โรงงานอุตสาหกรรม	๖๐	๑๐๐.๐๐
๑๒	ตลาด	๖๑	๑๐๖.๖๖
๑๓	โฮตวิสก	๕๕	๙๖.๖๖
๑๔	{ องค์การทางร้านและบริษัท ศูนย์การคมนาคม	๕๗	๑๐๐.๐๐
๑๕	สถานทูตและสถานต่างประเทศ	๓๕	๖๑.๑๑
๑๖	โทรทัศน์	๓๕	๖๑.๑๑
๑๗	สมาคมต่าง ๆ	๓๕	๖๑.๑๑

จากตาราง ๑๐. จะเห็นได้ว่า แหล่งวิชาในชุมชนที่ผู้สอนใช้มากที่สุด ได้แก่ เอกสารและสิ่งตีพิมพ์ รองลงมา ได้แก่ วิทยากร ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ วิทยุและวัด ส่วนแหล่งวิชาในชุมชนที่มีผู้สอนใช้น้อย ๓ อันดับสุดท้าย ได้แก่ สถานทูตและสถานต่างประเทศ โทรทัศน์ และสมาคมต่าง ๆ พิจารณาจากความถี่ของการใช้ที่คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ แล้วจะเห็นได้ว่า เกือบทั้งหมด ๑๕ รายการ ของแหล่งวิชาที่นำมาสอบถาม ผู้สอนได้เคยใช้ มากกว่าร้อยละ ๕๐ เฉพาะ ๑ รายการ อันดับสุดท้ายเท่านั้นที่มีผู้สอนเคยใช้น้อยกว่าร้อยละ ๕๐

ตาราง ๑๑. เปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนระหว่างผู้สอนชายและหญิง

	แหล่งวิชาในชุมชน	ความถี่		ร้อยละ		ร้อยละที่ แตกต่างกัน
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
๑	หน่วยราชการ	๔๕	๓๖	๓๕.๕๓	๒๘.๕๕	๑๓.๕๘
๒	โรงงานอุตสาหกรรม	๓๐	๓๐	๒๔.๘๖	๒๔.๘๖	๐
๓	วัด	๔๕	๓๕	๓๕.๕๕	๒๗.๖๓	๗.๙๒
๔	โบราณวัตถุ	๔๕	๓๓	๓๕.๕๓	๒๖.๒๖	๑๖.๒๗
๕	องค์การทางร้านและบริษัท	๒๓	๒๕	๑๗.๕๕	๑๙.๖๑	๑.๐๖
๖	ตลาด	๓๕	๒๖	๒๗.๖๓	๒๐.๗๗	๖.๘๖
๗	ศูนย์การคมนาคม ๓๕	๓๕	๒๖	๒๗.๖๓	๒๐.๗๗	๖.๘๖
๘	พิพิธภัณฑ์	๒๓	๒๗	๑๗.๕๕	๒๑.๕๓	๓.๙๘
๙	ห้องสมุดนอกโรงเรียน	๓๗	๓๗	๒๙.๒๓	๒๙.๒๓	๐
๑๐	สมาคมต่าง ๆ	๑๔	๑๖	๑๑.๑๗	๑๒.๖๖	๑.๔๙
๑๑	สถานทูตและสถานกงสุลต่างประเทศ	๑๗	๒๖	๑๓.๒๖	๒๐.๗๗	๗.๕๑
๑๒	สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ	๔๕	๔๐	๓๕.๕๓	๓๑.๖๓	๓.๙๐
๑๓	วิทยากร	๕๑	๔๕	๓๙.๖๓	๓๕.๕๕	๔.๐๘
๑๔	เอกสารและสิ่งตีพิมพ์	๕๗	๕๕	๔๔.๖๓	๔๓.๖๓	๑.๐๐
๑๕	วิทยุ	๔๓	๕๖	๓๓.๖๓	๔๓.๖๓	๑๐.๐๐
๑๖	โทรทัศน์	๑๓	๒๖	๑๐.๑๗	๒๐.๗๗	๑๐.๖๐
๑๗	ภาพยนตร์	๔๖	๓๗	๓๖.๑๗	๒๙.๒๓	๖.๙๔
๑๘	ภาพยนตร์	๔๐	๓๓	๓๑.๖๓	๒๕.๖๓	๖.๐๐
๑๙	สื่อวีซีดี	๓๖	๒๖	๒๘.๕๓	๒๐.๗๗	๗.๗๖

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ

จากตาราง ๑๑. จะเห็นได้ว่า อัคราส่วนร้อยละของการใช้แหล่งวิชาในชุมชนของผู้สอนรายมากกว่าผู้สอนหญิงเกือบทั้งหมด ๑๘ รายการ มีอยู่เพียง ๔ รายการเท่านั้นที่ อัคราส่วนร้อยละของการใช้ของผู้สอนหญิงมากกว่าของผู้สอนราย ได้แก่ การใช้ห้องสมุดนอกโรงเรียน สถานทูตและสถานบันเทิงต่างประเทศ วิทยุและโทรทัศน์ แต่เมื่อทดสอบนัยสำคัญแล้ว ปรากฏว่า มีอยู่เพียง ๑ รายการเท่านั้นที่แสดงว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ ได้แก่ วิทยุ ศูนย์การคมนาคม และ ใสทวิศุ นัยเป็นแหล่งวิชาที่ผู้สอนชายใช้มากกว่าผู้สอนหญิงอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ

ตาราง ๑๒. เปรียบเทียบอันดับในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนระหว่างผู้สอนรายและหญิง

แหล่งวิชาที่ผู้สอนรายใช้	อันดับ	แหล่งวิชาที่ผู้สอนหญิงใช้
เอกสารและสิ่งตีพิมพ์	๑	เอกสารและสิ่งตีพิมพ์
วิทยากร	๒	วิทยากร
วัด	๓	วิทยุ
ภาพยนตร์	๔	สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ
สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ	๕	ห้องสมุดนอกโรงเรียน ภาพยนตร์
โบราณวัตถุ		
หน่วยราชการ		
วิทยุ	๖	หน่วยราชการ
ภาคนิ่ง	๗	วัด
ห้องสมุดนอกโรงเรียน	๘	โบราณวัตถุ
ใสทวิศุ	๘	ภาคนิ่ง
ตลาด	๑๐	โรงงานอุตสาหกรรม
ศูนย์การคมนาคม		
พิพิธภัณฑ์		
โรงงานอุตสาหกรรม	๑๒	สถานทูตและสถานบันเทิงต่างประเทศ

ตาราง ๑๒ (ต่อ)

แหล่งวิชาที่ผู้สอนชายใช้	อันดับ	แหล่งวิชาที่ผู้สอนหญิงใช้
องค์การห้างร้านและบริษัท	๑๑	ตลาด
สถานทูตและสถานต่างประเทศ	๑๔	โทรทัศน์
สมาคมต่าง ๆ	๑๕	องค์การห้างร้านและบริษัท
โทรทัศน์	๑๖	โสภณศึกษา
-	๑๗	ศูนย์การคมนาคม
-	๑๘	สมาคมต่าง ๆ

จากตาราง ๑๒. จะเห็นได้ว่า อันดับการใช้แหล่งวิชาของผู้สอนชายและผู้สอนหญิงที่เท่ากันได้แก่ อันดับ ๑ เอกสารและสิ่งพิมพ์ อันดับ ๒ วิทยากร ส่วนวัด ซึ่งเป็นอันดับ ๓ ของผู้สอนชายนั้นตกเป็นอันดับ ๗ ของผู้สอนหญิง เช่นเดียวกับโสภณศึกษาซึ่งเป็นอันดับ ๘ ของผู้สอนชาย เป็นอันดับ ๑๖ ของผู้สอนหญิง และศูนย์การคมนาคม อันดับ ๑๐ ของผู้สอนชาย ตกเป็นอันดับ ๑๗ ของผู้สอนหญิง จัดเป็นแหล่งวิชาที่มีอันดับการใช้ต่างอันดับกันมาก นอกจากนี้ อันดับการใช้ไม่แตกต่างกันนัก

๑๑. วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน

วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนโดยทั่วไปย่อมมีมากมายหลายวิธี สุดแต่กับผู้สอนจะเลือกวิธีใดที่เหมาะสมกับลักษณะวิชา เนื้อเรื่องที่ทำการสอน และโอกาสในการใช้ ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ได้เลือกเฉพาะวิธีที่เห็นว่าสำคัญ และผู้สอนนิยมใช้กันเป็นส่วนมาก ๑๕ รายการด้วยกัน ปรากฏดังตาราง ๑๓.

ตาราง ๑๓. วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนเรียงตามลำดับจากวิธีการที่นิยมใช้จากมากไปหาน้อย

อันดับ	วิธีการใดแหล่งวิชาในชุมนุมชน	ความถี่	ร้อยละ
๑	การแนะนำนักเรียนไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย	๕๕	๔๔.๓๘
	การให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน	๕๕	๔๔.๓๘
๒	การขอวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่ให้เปล่า	๕๕	๔๓.๐๕
๓	การเชิญวิทยากร	๕๑	๔๑.๒๕
๔	การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด	๔๗	๓๗.๖๔
	การขอยืมวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์	๔๗	๓๗.๖๔
	การแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมในกิจกรรมของชุมนุมชน	๔๗	๓๗.๖๔
๕	การแนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ	๔๕	๓๕.๔๕
	การแนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนรวบรวมและประดิษฐ์วัสดุสิ่งของจากแหล่งวิชาในชุมนุมชน	๔๕	๓๕.๔๕
๖	การขอยืมวัสดุโสตทัศนศึกษาจากแหล่งอื่น	๓๕	๒๖.๐๗
๗	การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด	๓๑	๒๕.๑๑
๘	การพานักเรียนออกไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย	๒๗	๒๕.๔๖
๙	การให้นักเรียนออกไปสัมภาษณ์บุคคลในแหล่งวิชาในชุมนุมชน	๒๑	๒๕.๕๖
๑๐	การใช้รายการวิทยุใบ้เป็นประโยชน์ในการสอน	๕๔	๕๑.๓๕
๑๑	การใช้รายการโทรทัศน์ใบ้เป็นประโยชน์ในการสอน	๓๐	๒๖.๓๕

จากตาราง ๑๓. จะเห็นได้ว่า วิธีการใดแหล่งวิชาในชุมนุมชนที่ผู้สอนใช้มากที่สุด ได้แก่ การแนะนำนักเรียนไปฟังปาฐกถา หรืออภิปราย และรายการให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน ซึ่งมีอันดับการใช้เท่ากัน รองลงมา ได้แก่ การขอยืมวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่ให้เปล่า และการเชิญวิทยากร

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนร้อยละแห่งวิธีการใจของผู้สอนแล้ว จะเห็นได้ว่า เกือบทั้งหมด
 ๑๕ รายการ มีผู้สอนเคยใจมากกว่าร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป เฉพาะรายการอันดับสุดท้ายเพียงรายการ
 เดียวเท่านั้น ที่ผู้สอนเคยใจต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ได้แก่ การใจรายการโทรทัศน์ ให้เป็นประโยชน์
 ต่อการสอน ซึ่งมีผู้ใจเพียงร้อยละ ๒๖.๗๕

ตาราง ๑๔. เปรียบเทียบความแตกต่างในวิธีการใจแหล่งวิชาในชุมชนระหว่างผู้สอนชายและหญิง

	วิธีการใจแหล่งวิชาในชุมชน	ความถี่		ร้อยละ		ร้อยละที่ แตกต่างกัน
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
๑	การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด	๕๐	๓๗	๘๗.๗๐	๖๗.๖๗	๒๐.๐๓*
๒	การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด	๔๓	๓๐	๗๕.๕๖	๕๘.๕๘	๒๐.๙๘*
๓	การให้นักเรียนออกไปสัมภาษณ์บุคคลในแหล่งวิชา ในชุมชน	๓๓	๒๔	๕๗.๔๔	๕๐.๕๐	๖.๙๔
๔	การขอวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่ไปเปล่า	๕๐	๔๔	๘๗.๗๐	๗๘.๘๘	๗.๙๒
๕	การขอยืมวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์	๔๗	๔๐	๘๒.๘๘	๗๒.๗๒	๑๐.๑๖
๖	การขอยืมวัสดุอุตสาหกรรมศึกษาจากแหล่งอื่น	๕๐	๓๘	๗๐.๗๖	๖๑.๘๑	๘.๙๕
๗	การเชิญวิทยากร	๔๔	๔๖	๘๕.๘๕	๗๖.๓๖	๙.๔๙
๘	การพานักเรียนออกไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย	๓๘	๒๘	๖๖.๖๖	๕๖.๗๖	๑๐.๙๐
๙	การแนะนำให้นักเรียนไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย	๕๓	๔๖	๘๖.๕๖	๘๓.๖๓	๓.๙๓
๑๐	การแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมในกิจกรรมของ ชุมชน	๕๖	๓๕	๙๑.๖๖	๖๓.๖๓	๒๘.๐๓*
๑๑	การแนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนสังเกต ปรากฏการณ์ธรรมชาติ	๔๔	๓๐	๘๕.๘๕	๖๕.๖๕	๒๐.๒๐*
๑๒	การแนะนำหรือมอบหมายให้นักเรียนรวบรวมและ ประดิษฐ์วัสดุสิ่งของจากแหล่งวิชาในชุมชน	๔๖	๓๘	๘๐.๖๘	๗๐.๕๐	๑๐.๑๘
๑๓	การให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม จากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน	๕๖	๔๗	๙๑.๖๖	๘๕.๘๕	๖.๘๑

ตาราง ๑๔. (ต่อ)

	วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมชน	ความถี่		ร้อยละ		ร้อยละที่แตกต่าง
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
๑๔	การใช้รายการวิทยุให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน	๒๔	๒๘	๕๐.๘๗	๕๖.๗๖	-๖.๘๙
๑๕	การใช้รายการโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน	๑๓	๑๗	๒๖.๕๑	๓๐.๘๑	-๔.๓๐

แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ

จากตาราง ๑๔. จะเห็นได้ว่า ในวิธีการใช้แหล่งวิชาแต่ละวิธี อัตราส่วนร้อยละของการใช้ของผู้สอนชายมากกว่าผู้สอนหญิงเกือบทั้งหมด ๑๕ รายการ มีอยู่เพียง ๒ รายการเท่านั้นที่อัตราส่วนร้อยละของการใช้ของผู้สอนหญิงมากกว่าผู้สอนชาย ได้แก่ การใช้รายการวิทยุให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน และการใช้รายการโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน แต่เมื่อทดสอบนัยสำคัญแล้ว ปรากฏว่า มีเพียง ๔ รายการที่แสดงว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ ได้แก่ การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด การแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมในกิจกรรมของชุมชน และการแนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ นับเป็นแหล่งวิชาที่ผู้สอนชายใช้มากกว่าผู้สอนหญิงอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติ

ตาราง ๑๕. เปรียบเทียบวันที่ของวิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมชนระหว่างผู้สอนชายและหญิง

วิธีการใช้แหล่งวิชาของผู้สอนชาย	อันที่	วิธีการใช้แหล่งวิชาของผู้สอนหญิง
การแนะนำนักเรียนไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย	๑	การให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน

ตาราง ๑๔. (ต่อ)

วิธีการใดแห่งวิชาของผู้สอนชาย	อันคม	วิธีการใดแห่งวิชาของผู้สอนหญิง
<p>การแนะหรือพานักเรียนไปร่วมในกิจกรรม ของชุมนุมชน</p> <p>การให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม จากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน</p> <p>การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ใน จังหวัด</p> <p>การขอวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่ไปเปล่า</p> <p>การเชิญวิทยากร</p> <p>การแนะหรือมอบหมายงานให้นักเรียนสังเกต ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ</p> <p>การขอยืมวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์</p> <p>การแนะหรือมอบหมายงานให้นักเรียนรวบรวม และประดิษฐ์วัสดุสิ่งของจากแหล่งวิชาใน ชุมนุมน</p> <p>การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่าง จังหวัด</p> <p>การขอยืมวัสดุโสตทัศนศึกษาจากแหล่งอื่น</p> <p>การพานักเรียนออกไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย</p> <p>การพานักเรียนออกไปสัมภาษณ์บุคคลในแหล่ง วิชาในชุมนุมน</p> <p>การใช้รายการวิทยุให้เป็นประโยชน์ในการสอน</p>	<p>๒</p> <p>๑</p> <p>๔</p> <p>๕</p> <p>๖</p> <p>๗</p> <p>๘</p> <p>๘</p> <p>๑๐</p> <p>๑๑</p>	<p>การแนะให้นักเรียนไปฟังปาฐกถาหรือ อภิปราย</p> <p>การขอวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่ไปเปล่า</p> <p>การเชิญวิทยากร</p> <p>การขอยืมวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์</p> <p>การแนะหรือมอบหมายงานให้นักเรียน รวบรวมและประดิษฐ์วัสดุสิ่งของจาก แหล่งวิชาในชุมนุมน</p> <p>การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ ในจังหวัด</p> <p>การแนะหรือมอบหมายงานให้นักเรียน สังเกตปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ</p> <p>การแนะหรือพานักเรียนไปร่วมในกิจกรรม ของชุมนุมน</p> <p>การขอยืมวัสดุโสตทัศนศึกษาจากแหล่งอื่น</p> <p>การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ ต่างจังหวัด</p>

ตาราง ๑๕. (ต่อ)

วิธีการใช้แหล่งวิชาของผู้สอนชาย	อันดับ	วิธีการใช้แหล่งวิชาของผู้สอนหญิง
การใช้รายการโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ ต่อการสอน	๑๒	<ul style="list-style-type: none"> การพานักเรียนออกไปซึ่งป่าภูผาหรือ อกิปราย การใช้รายการวิทยุให้เป็นประโยชน์ ต่อการสอน
-	๑๓	การให้นักเรียนออกไปสัมภาษณ์บุคคล ในแหล่งวิชาในชุมชน
-	๑๔	การใช้รายการโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ ต่อการสอน

จากตาราง ๑๕. จะเห็นได้ว่า วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมชน ๒ อันดับแรกของผู้สอนชายและหญิงนั้นคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การแนะนำนักเรียนไปซึ่งป่าภูผาหรืออกิปราย ผู้สอนชายใช้มากเป็นอันดับ ๑ ผู้สอนหญิงเป็นอันดับ ๒ การให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น นอกโรงเรียนซึ่งเป็นอันดับ ๑ ของผู้สอนหญิง เป็นอันดับ ๒ ของผู้สอนชาย นอกจากนี้ยังมีอันดับที่เท่ากันอีก ๑ อันดับ ได้แก่ อันดับ ๔ การเชิญวิทยากร อันดับ ๕ การขอยืมวัสดุเอกสารและสิ่งพิมพ์ และอันดับ ๖ การแนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนรวบรวมและประดิษฐ์วัสดุสิ่งของจากแหล่งวิชาในชุมชน

๔. เวลาที่ใช้และกิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติหลังจากใช้แหล่งวิชาในชุมชน

ในการใช้แหล่งวิชาของชุมชนนั้น อาจใช้ในวันหรือเวลาต่าง ๆ กัน ตามความเหมาะสมที่ผู้สอนจะพิจารณา ผู้เขียนได้นำมาให้ผู้สอนตอบเฉพาะ ๑ รายการด้วยกัน คือ การศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด การศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด และการตั้งวิทยากรบรรยาย ดังในตาราง ๑๖.

ตาราง ๑๖. การใช้ห้องวิชาประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในระยะเวลาต่าง ๆ

ระยะเวลาที่ใช้ห้องวิชา	การศึกษานอกสถานที่ ในจังหวัด		การศึกษานอกสถานที่ ต่างจังหวัด		การตั้งวิทยากร	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ในวันหรือชั่วโมงเรียนตามปกติ	๔๒	๑๓.๔๓	๒๐	๑๑.๘๘	๓๓	๓๘.๘๘
ในวันเสาร์	๓๓	๓๑.๘๕	๓๕	๒๐.๘๖	๕๖	๖๑.๕๘
ในวันอาทิตย์	๒๓	๑๑.๒๐	๓๑	๑๘.๕๖	๑๖	๘.๖๐
นอกเวลาเรียนตามปกติ	๕๐	๑๖.๖๐	๑๕	๘.๘๘	๕๑	๒๑.๐๒
ระหว่างหยุดภาคเรียน	๒๑	๘.๓๑	๓๒	๑๘.๑๖	๖	๓.๐๘
ในวันหยุดราชการอื่น ๆ	๓๕	๑๘.๑๑	๓๘	๒๐.๓๖	๑๓	๖.๖๓
รวม	๒๘๑	๑๐๐.๐๐	๑๖๓	๑๐๐.๐๐	๑๕๕	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๑๖. จะเห็นได้ว่า เวลาที่ใช้ในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัดนั้น ผู้สอนใช้ในวันเสาร์มากที่สุดคือร้อยละ ๓๑.๘๕ รองลงมา ได้แก่ ในวันหรือชั่วโมงเรียนตามปกติเท่า ๆ กันกับนอกเวลาเรียนตามปกติ ที่ใช้น้อยได้แก่ ระหว่างหยุดภาคเรียน ใช้น้อยเพียงร้อยละ ๘.๓๑ เท่านั้นเอง

ส่วนเวลาที่ใช้ในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด ผู้สอนใช้ในวันเสาร์ร้อยละ ๒๐.๘๖ หรือ ๆ กับใช้ในวันหยุดราชการอื่น ๆ ซึ่งผู้สอนใช้ร้อยละ ๒๐.๓๖ ที่ไว้ในระหว่างหยุดภาคเรียนและในวันอาทิตย์เป็นส่วนน้อย

เวลาที่ใช้มากที่สุดสำหรับการตั้งวิทยากรบรรยาย ได้แก่ ในวันหรือชั่วโมงเรียนตามปกติคือ ร้อยละ ๓๘.๘๘ รองลงมา ได้แก่ ในวันเสาร์ คือร้อยละ ๒๑.๕๘ และนอกเวลาเรียนตามปกติคือร้อยละ ๒๑.๐๒

ตาราง ๑๗. กิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติหลังจากการให้แหล่งวิชาในชุมนุมชน

กิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติ	ความถี่	ร้อยละ
เขียนรายงาน	๘๗	๓๓.๓๓
อภิปราย	๖๑	๒๓.๖๔
รายงานและอภิปราย	๖๔	๒๔.๔๐
จัดนิทรรศการ	๔๖	๑๗.๔๑
รวม	๒๕๘	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๑๗. จะเห็นว่า การเขียนรายงานเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ หลังจากการให้แหล่งวิชาในชุมนุมชนแล้ว คือ มีผู้ใช้ร้อยละ ๓๓.๓๓ รองลงมาได้แก่ รายงานและอภิปราย มีผู้ใช้ร้อยละ ๒๔.๔๐ อภิปรายร้อยละ ๒๓.๖๔ อันับสุดท้าย ได้แก่ นิทรรศการซึ่งมีผู้ใช้ร้อยละ ๑๗.๔๑

๕. ปัญหาหรืออุปสรรคในการให้แหล่งวิชาในชุมนุมชน

ในการศึกษาถึงปัญหาหรืออุปสรรคในการให้แหล่งวิชาในชุมนุมชนครั้งนี้ ผู้เขียนได้เลือกหน้าการศึกษา ๓ หัวข้อด้วยกัน คือ

- (๑) ปัญหาหรืออุปสรรคในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่
- (๒) ปัญหาหรืออุปสรรคในการเชิญวิทยากรมาบรรยาย
- (๓) ปัญหาหรืออุปสรรคอื่น ๆ นอกจากในข้อ (๑) และ (๒)

(๑) ปัญหาหรืออุปสรรคในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่

การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ผู้สอนนิยมใช้กัน โดยทั่วไป จากตาราง ๑๘. จะเห็นว่า การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัดนั้น

มีผู้สนใจถึงร้อยละ ๓๘.๖๔ ส่วนการที่นักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด มีผู้สนใจร้อยละ ๖๕.๐๐ ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้เขียนได้สอบถามถึงปัญหา หรืออุปสรรคในการที่นักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ไม่ว่าจะเป็นในจังหวัด หรือต่างจังหวัด โดยเลือกปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ ในผู้ตอบประเมินค่าความสำคัญ มีทั้งหมด ๑๕ รายการ ด้วยกัน ปรากฏดังในตาราง ๑๕.

ตาราง ๑๕. ค่าของความสำคัญแห่งปัญหาหรืออุปสรรคในการที่นักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

อันดับ	ปัญหาหรืออุปสรรคในการที่นักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่	ค่าของความสำคัญ
๑	นักเรียนไม่มีเงิน	๓๖๕.๘๓
๒	ความปลอดภัยของนักเรียน	๓๖๑.๑๘
๓	ไม่ก่อบมีเวลาเตรียมการและตามนักเรียนไป	๒๘๕.๖๑
๔	ที่เด็กนักเรียนไม่สะดวก	๒๘๘.๖๐
๕	ระเบียบการที่นักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ยุ่งยาก	๒๘๐.๗๖
๖	การคมนาคมไม่สะดวก	๒๗๕.๘๑
๗	จำนวนนักเรียนมากเกินไป	๒๕๕.๗๖
๘	อาจได้ผลประโยชน์คุ้มค่า	๒๕๔.๐๖
๙	การควบคุมนักเรียนยุ่งยาก	๒๕๑.๑๐
๑๐	ระเบียบการเข้าศึกษาของแพทยศาสตร์ในชุมชนที่ยาก	๒๕๐.๓๗
๑๑	บุคคลในแพทยศาสตร์ในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ	๒๓๕.๘๑
๑๒	จำนวนครูควบคุมไม่เพียงพอ	๒๓๑.๗๖
๑๓	ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุน	๒๒๗.๘๗
๑๔	อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน	๒๐๑.๘๖
๑๕	จำนวนนักเรียนน้อยเกินไป	๑๗๕.๕๕

จากตาราง ๑๔. จะเห็นได้ว่า ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ นักเรียนไม่มีเงิน รองลงมา ได้แก่ ความปลอดภัยของนักเรียน และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับไม่ค่อยมีเวลาเตรียมการและพานักเรียนไป ส่วนปัญหาที่มีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย ๑ รายการ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุน อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน และจำนวนนักเรียนน้อยเกินไป

แต่ถ้าพิจารณาค่าความสำคัญในแต่ละรายการแล้ว จะเห็นได้ว่า ทั้งแต่รายการอันดับ ๑-๓ ตกอยู่ในเกณฑ์ "สำคัญ" (๒๕๐-๓๔๔.๔๔) ทั้งแต่อันดับ ๔-๑๕ ตกอยู่ในเกณฑ์ "สำคัญน้อย" (๑๕๐-๒๔๔.๔๔) หมายความว่า โดยส่วนรวมแล้ว ผู้สอนเห็นว่า รายการปัญหาหรืออุปสรรคทั้งแต่อันดับ ๑-๓ เป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ และทั้งแต่อันดับ ๔-๑๕ เป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญน้อย

ตาราง ๑๕. เปรียบเทียบอันดับความสำคัญแห่งปัญหาหรืออุปสรรคในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ระหว่างผู้สอนชายและผู้สอนหญิง

ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้สอนชาย	อันดับ	ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้สอนหญิง
นักเรียนไม่มีเงิน	๑	นักเรียนไม่มีเงิน
ความปลอดภัยของนักเรียน	๒	ความปลอดภัยของนักเรียน
ที่ทัศนักเรียนไม่สะดวก	๓	ไม่ค่อยมีเวลาเตรียมการและพานักเรียนไป
การคมนาคมไม่สะดวก	๔	ที่ทัศนักเรียนไม่สะดวก
ระเบียบการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ยุ่งยาก	๕	ระเบียบการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ยุ่งยาก
ไม่ค่อยมีเวลาเตรียมการและพานักเรียนไป	๖	การคมนาคมไม่สะดวก
จำนวนนักเรียนมากเกินไป	๗	การควบคุมนักเรียนยุ่งยาก
อาจใคร่ขอไม่คุ้มค่า	๘	จำนวนนักเรียนมากเกินไป

ตาราง ๑๘. (ต่อ)

ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้สอนชาย	อันดับ	ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้สอนหญิง
บุคคลในแห่งวิชาในชุมชนชนไม่ให้ความร่วมมือ การควบคุมนักเรียนยุ่งยาก ระเบียบการเข้าศึกษาของแห่งวิชาในชุมชนชนยุ่งยาก	๘ ๑๐ ๑๑	จำนวนครูผู้ควบคุมไม่เพียงพอ อาจโดยดลไม่คุมคา ระเบียบการเข้าศึกษาของแห่งวิชาในชุมชนชนยุ่งยาก
ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุน	๑๒	บุคคลในแห่งวิชาในชุมชนชนไม่ให้ความร่วมมือ
จำนวนครูผู้ควบคุมไม่เพียงพอ	๑๓	ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุน อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน
อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน	๑๔	จำนวนนักเรียนน้อยเกินไป
จำนวนนักเรียนน้อยเกินไป	๑๕	-

จากตาราง ๑๘. จะเห็นได้ว่า ผู้สอนชายกับผู้สอนหญิงมีความคิดเห็นคล้ายๆกัน หรือ อุปสรรคในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่คล้ายคลึงกัน เฉพาะที่อันดับความสำคัญเท่านั้น ได้แก่ อันดับ ๑ นักเรียนไม่มีเงิน อันดับ ๒ ความปลอดภัยของนักเรียน อันดับ ๕ ระเบียบการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ยุ่งยาก อันดับ ๑๑ ระเบียบการเข้าศึกษาของแห่งวิชาในชุมชนชนยุ่งยาก อันดับ ๑๒ ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุน นอกนั้นอันดับไม่แตกต่างกันมากนัก

(๖) ปัญหาหรืออุปสรรคในการเชิญวิทยากรมาบรรยาย

การเชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นวิธีการที่โรงเรียนวัดในชุมชนชนที่ผู้สอนใจร้อยละ ๘๑.๒๕ (ตาราง ๑๖.) แสดงให้เห็นว่า ผู้สอนนิยมไว้วางใจกันมาก ผู้เขียนใจนำเข้าปัญหาหรือ

อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ ใต้อุปสรรคประเมินค่าความสำคัญ ๗ รายการด้วยกัน ปรากฏผลดัง ตาราง ๒๐.

ตาราง ๒๐. ค่าของความสำคัญ แบ่งปัญหาหรืออุปสรรคในการเจริญวิทยากรนามบรรยายเรียงตาม ลำดับจากมากไปหาน้อย

อันดับ	ปัญหาหรืออุปสรรคในการเจริญวิทยากรนามบรรยาย	ค่าของความสำคัญ
๑	ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร	๒๗๕.๔๕
๒	ไม่มีชั่วโมงพิเศษเพื่อฟังวิทยากร	๒๕๖.๕๖
๓	ไม่ทราบว่าอะไรวิทยากรที่ไหน	๑๖๑.๖๗
๔	เกี่ยวกับระเบียบในการเจริญวิทยากรยุ่งยาก	๑๔๕.๘๐
๕	คิดว่าวิทยากรไม่เต็มใจจะนามบรรยาย	๑๗๕.๑๕
		๑๗๕.๖๕
๖	ไม่มีเรื่องที่ต้องอาศัยวิทยากร	๑๖๕.๐๗

จากตาราง ๒๐. จะเห็นได้ว่า ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร รองลงมา ได้แก่ ไม่มีชั่วโมงพิเศษเพื่อฟังวิทยากรและ ไม่ทราบว่าอะไรวิทยากรที่ไหน ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญเป็นอันดับท้าย ๓ รายการ ได้แก่ คิดว่าวิทยากรไม่เต็มใจจะนามบรรยาย อาจารย์ไม่เต็มใจหรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน และ ไม่มีเรื่องที่ต้องอาศัยวิทยากร

ถ้าพิจารณาค่าความสำคัญในแต่ละรายการแล้ว จะเห็นได้ว่า เฉพาะรายการ อันดับ ๑ เพียงรายการเดียว ที่ตัวเลขตกอยู่ในเกณฑ์ "สำคัญ" นอกนั้นก็อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญน้อย หมายความว่าโดยส่วนรวมแล้ว ผู้สอนเห็นว่าปัญหาหรืออุปสรรคที่สำคัญในการเจริญวิทยากรนามบรรยาย ได้แก่ ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร นอกจากนั้นตั้งแต่อันดับ ๒-๗ เป็น ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญน้อย

ตาราง ๒๑. เปรียบเทียบอันดับความสำคัญแห่งปัญหาหรืออุปสรรคในการเจริญวิทยากรมาบรรยาย ระหว่างผู้สอนชายและหญิง

ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้สอนชาย	อันดับ	ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้สอนหญิง
ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร	๑	ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร
ไม่มีชั่วโมงพิเศษเพื่อฟังวิทยากร	๒	ไม่มีชั่วโมงพิเศษเพื่อฟังวิทยากร
ไม่ทราบว่าจะใช้วิทยากรที่ไหน	๓	ไม่ทราบว่าจะใช้วิทยากรที่ไหน
เกี่ยวกับระเบียบในการเจริญวิทยากร	๔	เกี่ยวกับระเบียบในการเจริญวิทยากร
ยุ่งยาก		ยุ่งยาก
คิดว่าวิทยากรไม่เต็มใจจะมาบรรยาย	๕	คิดว่าวิทยากรไม่เต็มใจจะมาบรรยาย
อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน	๖	อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน
ไม่มีเรื่องที่ต้องอาศัยวิทยากร	๗	ไม่มีเรื่องที่ต้องอาศัยวิทยากร
		-

จากตาราง ๒๑. จะเห็นได้ว่า ผู้สอนชายกับผู้สอนหญิง มีความคิดเห็นต่อปัญหาหรืออุปสรรคในการเจริญวิทยากรมาบรรยาย คล้ายคลึงกัน ที่ต่างอันดับกัน ได้แก่ ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกี่ยวกับ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน ซึ่งของผู้สอนชายเป็นอันดับ ๖ และผู้สอนหญิงเป็นอันดับ ๕ และปัญหาที่เกี่ยวกับไม่มีเรื่องที่ต้องอาศัยวิทยากร ของผู้สอนชายเป็นอันดับ ๗ และผู้สอนหญิงเป็นอันดับ ๖ นอกนั้นมีอันดับเท่ากัน

- (๑) ปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนอื่น ๆ
- ปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนอื่นนอกจากที่ใดประเมินค่าความสำคัญเป็นเรื่อง ๆ มาแล้ว ได้จากคำตอบโดยเสรีของผู้สอนวิชาสังคมศึกษามุ่งดังต่อไปนี้
- (๑) วิทยากรเจตาะเนื้อหาวิชามีน้อย

- (๒) แดงวิชาทางค่านวศุมนี้้อย
- (๑) จากยานพาหนะ
- (๔) การจัดการวางตอนบุงยาก
- (๕) นักเรียนไมคยอมมีเวอา

๖. ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติในการใช้แหล่งวิชาในชุมชน

ผู้เขียนได้สอบถามความคิดเห็น หรือทัศนคติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรูู้กด้วยตัว และเกี่ยวกับบุคคลอื่น เช่น ผู้บังคับบัญชา บุคคลในแหล่งวิชาในชุมชน ตลอดจนกระทั่งนักเรียน รวม ๖ รายการด้วยกัน เพื่อให้ผู้สอนประเมินค่าความรูู้ก ปรากฏดังดังในตาราง ๒๖.

ตาราง ๒๖. ค่าของความรูู้กของผู้สอนในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนเรียงตามลำดับจากมาก ไปตามน้อย

อันดับ	ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้สอน	ค่าความรูู้ก
๑	ความจำเป็นและประโยชน์คือวิชาที่สอน	๓๓๕.๐๘
๒	ความสนับสนุนจากอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ	๑๕๖.๖๕
๓	ความร่วมมือจากบุคคลในแหล่งวิชาในชุมชน	๓๖๕.๕๕
๔	ความสนใจของนักเรียน	๑๖๖.๐๐
๕	อิสระในการที่จะใช้แหล่งวิชาในชุมชน	๓๐๘.๕๑
๖	ความรู้และความเข้าใจในการใช้แหล่งวิชาในชุมชน	๓๐๖.๖๖

จากตาราง ๒๖. จะเห็นว่า ผู้สอนมีความคิดเห็นหรือทัศนคติที่ดีต่อการใช้ แหล่งวิชาในชุมชน โดยพิจารณาจากค่าความรูู้กที่ได้จากการประเมินของผู้สอนซึ่งมีค่าอยู่ใน ระดับตั้งแต่พอ "สมควร" ขึ้นไป โดยเฉพาะ ๒ อันดับแรก ค่าความรูู้กตกอยู่ในระดับ

“มาก” แสดงว่าผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเห็นว่า การใช้ห้องวิชาในชุมนุมชน มีความจำเป็นและมีประโยชน์กว่าวิชาที่สอนมาก และได้รับความสนับสนุนจากอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ ในการใช้ห้องวิชาในชุมนุมชนมากด้วย นอกนั้นตั้งแต่อันดับ ๑-๖ อยู่ในระดับ “พอควร”

ตาราง ๒๑. เปรียบเทียบอันดับความรู้สึกในการใช้ห้องวิชาในชุมนุมชนระหว่างผู้สอนชายและหญิง

ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้สอนชาย	อันดับ	ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้สอนหญิง
ความจำเป็นและประโยชน์ต่อวิชาที่สอน	๑	ความจำเป็นและประโยชน์ต่อวิชาที่สอน
ความสนับสนุนจากอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ	๒	ความสนับสนุนจากอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ
ความร่วมมือจากบุคคลในแห่งวิชา ในชุมนุมชน	๓	ความสนใจของนักเรียน
ความรู้และความเข้าใจในการใช้ห้องวิชา ในชุมนุมชน	๔	ความร่วมมือจากบุคคลในแห่งวิชา ในชุมนุมชน
ความสนใจของนักเรียน	๕	อิสระในการที่จะใช้ห้องวิชาในชุมนุมชน
อิสระในการที่จะใช้ห้องวิชาในชุมนุมชน	๖	ความรู้และความเข้าใจในการใช้ห้อง วิชาในชุมนุมชน

จากตาราง ๒๑. จะเห็นได้ว่า ผู้สอนชายและผู้สอนหญิงมีความคิดเห็นหรือทัศนคติต่อการ
ใช้ห้องวิชาในชุมนุมชนโดยทั่วไปคล้ายคลึงกัน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นและประโยชน์ต่อวิชา
ที่สอน ความสนับสนุนจากอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ นอกนั้นมีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย เช่น
ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ห้องวิชาในชุมนุมชน ของผู้สอนชายอยู่อันดับ ๔ แต่ของ
ผู้สอนหญิงตกเป็นอันดับ ๖ และความสนใจของนักเรียนของผู้สอนชาย อันดับ ๕ แต่ของผู้สอนหญิง
เป็นอันดับ ๓ เป็นต้น

บทที่ ๘
สรุปและขอเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่องการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู ในประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงลักษณะของการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความคิดเห็นและทัศนคติของผู้สอนโดยทั่วไป กระทำโดยวิธีสังเกตแบบสอบถามไปยังผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในสถานฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการจำนวน ๒๒ แห่ง มีวอลประชากร ๑๓๖ คน คงได้รับคำตอบกลับคืนมา เฉพาะที่ได้ได้ ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๕ ปรากฏสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. แหล่งวิชาในชุมนุมชนที่ผู้สอนได้ใช้

๑) แหล่งวิชาที่ผู้สอนได้มากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ เอกสารและสิ่งตีพิมพ์ รองลงมา ได้แก่ วิทยากร สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และวัด ตามลำดับ

๒) แหล่งวิชาที่ผู้สอนใช้น้อย ๑ อันดับสุดท้าย ได้แก่ สถานทูต และสถานรับต่าง ประเทศ โทรทัศน์ และสมาคมต่าง ๆ

๓) แหล่งวิชาที่ผู้สอนชวชาญใช้มากกว่าผู้สอนหญิง ได้แก่ วัด ศูนย์การคมนาคม และโถงวัด ฯลฯ กล่าวโดยทั่วไป ผู้สอนชายมีแนวโน้มในการใช้แหล่งวิชามากกว่าผู้สอนหญิง

๒. วิธีการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน

๑) วิธีการใช้แหล่งวิชาที่ผู้สอนใช้มากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ การแนะนำให้นักเรียน ไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย และการให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอก โรงเรียน (อันดับหนึ่งเท่ากัน) รองลงมา ได้แก่ การขอวัสดุเอกสารและสิ่งตีพิมพ์ที่นำไปว่า การเชิญวิทยากร และการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด

๒) วิธีการใช้แหล่งวิชาที่ผู้สอนใช้น้อย ๑ อันดับสุดท้าย ได้แก่ การพานักเรียน ออกไปสัมภาษณ์บุคคลในแหล่งวิชาในชุมนุมชน การใส่รายการวิทยุให้เป็นประโยชน์ในการสอน การใส่รายการโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ในการสอน

๑) วิธีการใช้แหล่งวิชาที่ผู้สอนสนใจมากกว่าผู้สอนหญิง ได้แก่ การพานักเรียน
ออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด การแนะ
หรือตจนักเรียนรู้ร่วมในกิจกรรมของชุมนุมชน การแนะหรือมอบหมายงานให้นักเรียนซึ่งเกิด
ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ กล่าวโดยทั่วไป ผู้สอนชายมีแนวโน้มที่จะใช้แหล่งวิชาด้วยวิธีการต่าง ๆ
มากกว่าผู้สอนหญิง

๑. เวลาที่ใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน

๑) การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด ใช้มากที่สุดในวันเสาร์ รอง
ลงมาได้แก่ ในวันหรือชั่วโมงเรียนตามปกติ และนอกเวลาเรียนตามลำดับ

๒) การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด ใช้มากที่สุดในวันเสาร์ รอง
ลงมาได้แก่ วันหยุดราชการอื่น ๆ และระหว่างหยุดการเรียน ตามลำดับ

๓) การตั้งวิทยากรบรรยาย ใช้มากที่สุดในวันหรือชั่วโมงเรียนตามปกติ รองลงมา
ได้แก่ ในวันเสาร์ และนอกเวลาเรียนตามปกติปาน ๆ กัน

๔. กิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติหลังจากการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน ที่ใช้มากที่สุด
ได้แก่ เขียนรายงาน รองลงมา ได้แก่ รายงานและอภิปราย และเฉพาะอภิปราย ตามลำดับ

๕. ปัญหาหรืออุปสรรคในการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่

๑) ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญเรียงตามลำดับ ได้แก่ นักเรียนไม่มีเงิน
ความปลอดภัยของนักเรียน ครูไม่ค่อยมีเวลาเตรียมการและพานักเรียนไป ที่ตักนักเรียนไม่สะดวก
และจำนวนนักเรียนมากเกินไป

๒) ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญน้อย ได้แก่ ปัญหาซึ่งครูผู้สอนเองคิดว่าการพา
นักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่อาจได้ผลไม่คุ้มค่า การควบคุมนักเรียนยุ่งยาก ระเบียบการเจ้า
ศึกษาของแหล่งวิชาในชุมนุมชนยุ่งยาก บุคคลในแหล่งวิชาในชุมนุมชนไม่ให้ความร่วมมือ จำนวนครู
ผู้ควบคุมไม่เพียงพอ ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุน และจำนวนนักเรียนน้อยเกินไป

๓) ผู้สอนชายและหญิงมีความคิดเห็นคือปัญหาหรืออุปสรรคในการพานักเรียนออกไป
ศึกษานอกสถานที่คล้ายคลึงกัน

๖. ปัญหาหรืออุปสรรคในการเชิญวิทยากรมาบรรยาย

๑) ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญ ได้แก่ ไม่มีค่าจ้างสำหรับวิทยากร

๖) ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีความสำคัญน้อย ได้แก่ ไม่มีชั่วโมงพิเศษเพื่อตั้งวิทยากร ไม่ทราบว่าอะไรวิทยากรที่ไหน เกี่ยวกับระเบียบในการเชิญวิทยากรยุ่งยาก คิดว่าวิทยากรไม่เต็มใจจะมาบรรยาย อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน และไม่มีเรื่องที่ต้องอาศัยวิทยากรตามลำดับ

๗) ผู้สอนรายและหญิงมีความคิดเห็นต่อปัญหาหรืออุปสรรคในการเชิญวิทยากรมาบรรยายกล่าวถึงกัน

๘. ปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ วิทยากร เจตนาเพื่อหาวิทยากรน้อย แหล่งวิชาทางด้านวิชาชีพน้อย และขาดยานพาหนะ ตามลำดับ

๙. ความคิดเห็นหรือทัศนคติในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน

๑) ผู้สอนรายและหญิงมีความรู้สึกที่ แหล่งวิชาในชุมนุมชนเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อวิชาที่สอนมาก อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการก็ได้ให้ความสนับสนุนในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนมากด้วย

๒) ผู้สอนรายและหญิงมีความคิดเห็นหรือทัศนคติในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน กล่าวถึงกัน

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ศึกษากันคว่าต่อไป

๑) การศึกษากันคว่าครั้งนี้ โค้ดกระทำโดยวิธีการส่งแบบสอบถามอย่างถี่ถ้วน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้อาจไม่ละเอียดพอ ควรจะได้ใช้วิธีอื่น ๆ ประกอบ เช่น วิธีสัมภาษณ์ เป็นต้น

๒) การศึกษากันคว่าครั้งนี้ โค้ดกระทำกับผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครู และวิทยาลัยครูเท่านั้น ควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบกับผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับอื่น เช่น ระดับประถม มัธยม และระดับปริญญา ว่าโดยสแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ และอาจเปรียบเทียบการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชนของผู้สอนวิชาสังคมศึกษากับผู้สอนวิชาในหมวดอื่นด้วย

๓) การศึกษากันคว่าครั้งนี้พบว่า มีความแตกต่างในการใช้แหล่งวิชาในชุมนุมชน ระหว่างผู้สอนรายและหญิงใน บางแหล่งวิชา ดังนั้นจึงใคร่เสนอแนะให้ทำการศึกษาลงไป ใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้สอนรายและหญิง เช่น เกี่ยวกับอายุ จำนวนปีที่สอน รายวิชาที่สอน จะมี

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ

๑) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า ผู้สอนชายมีแนวโน้มในการรับภาระต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการสอนมากกว่าผู้สอนหญิง เช่น รายเฉลี่ยของชั่วโมงที่สอนสูงกว่า มีงานพิเศษมากกว่า จึงเป็นที่น่าพิจารณาว่า อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการควรจะได้พิจารณาในเรื่องนี้ให้เหมาะสมด้วย

๒) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า ผู้สอนชายมีแนวโน้มในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนมากกว่าผู้สอนหญิง ทั้ง ๆ ที่รับภาระในการสอนและงานพิเศษมากกว่า จึงน่าจะเป็นข้อคิดสำหรับอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการว่า เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และหาทางแก้ไขให้หมดสิ้นไป

๓) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า การใช้แหล่งวิชาของผู้สอนหญิง ส่วนใหญ่มักจะหนักไปในตำราที่ตีพิมพ์มาแล้ว ๆ แทนการลงมือกระทำด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความมีเสถียรภาพ ซึ่งอาจไม่สะดวกในการใช้แหล่งวิชาบางอย่าง เป็นต้นว่า การใช้วัดเป็นแหล่งวิชา การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในกรณีเช่นนี้ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการควรจะได้วิधिकษ์ให้ผู้สอนหญิงได้ใช้แหล่งวิชาโดยการประสานงานร่วมกับผู้สอนชาย เช่น ในการใช้แหล่งวิชาที่ค่อนข้างมีการควบคุมดูแลความปลอดภัยของนักเรียนในการไปศึกษานอกสถานที่ การใช้เครื่องมือกลต่าง ๆ ซึ่งผู้สอนหญิงอาจจะไม่ถนัดในการใช้

ง. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบรรณานุกรมสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม

สำหรับผู้ที่มีความสนใจใคร่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากบรรณานุกรมต่อไปนี้

๑. การมีกัลลภ , กรม คู่มือแนะแหล่งวิชาให้เปล่าสำหรับโรงเรียน เอกสารการนิเทศการศึกษ ฉบับที่ ๒๔ โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๐๖, ๑๖๘ หน้า.

เป็นต้นที่ชื่อที่แนะรายชื่อ วัสดุได้เปล่าต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิ่งตีพิมพ์ พร้อมทั้งบอกสถานที่ซึ่งได้วัสดุนั้นแก่ผู้ต้องการ นอกจากนั้นยังได้เสนอรายชื่อสถานที่สำหรับติดต่อขอการศึกษาโดยบอก ที่ตั้ง เวลาว่างงาน การติดต่อ และความรู้ที่จะได้รับโดยสังเขป

๒. วิชการ , กรม บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์ของกองการพิมพ์ ๒๕๐๕, ๑๘๗ หน้า.

ประกอบด้วยรายชื่อสิ่งตีพิมพ์ของกรมกองและหน่วยราชการต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกความสำคัญด้วยอักษรที่เป็นรายชื่อของกรมกอง และหน่วยราชการนั้น ๆ

๑. วิชาการศึกษา, วิทยาสัย คู่มือการใช้วัสดุ จัดพิมพ์โดยกองการศึกษานอกสถาน การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์จตุรการพิมพ์ ๒๕๐๖, ๔๒๒ หน้า.

ในบทที่ว่าด้วยการใช้แหล่งวิชาในชุมชนและการศึกษานอกสถานที่ ได้กล่าวถึงประเภทของการใช้แหล่งวิชาในชุมชน และแหล่งสำหรับการศึกษาออกสถานที่ โดยกล่าวถึงหลักการปฏิบัติที่โดยดลโดยละเอียด และยังได้จัดพิมพ์ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการพานักเรียนนิสิต และนักศึกษาไปนอกสถานที่ไว้อีกด้วย

๔. สมาคมทองสมุทแห่งประเทศไทย และหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์ บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไทย โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์การ ๒๕๐๕, ๔๐๒ หน้า.

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยรายชื่อสิ่งตีพิมพ์ของกรมกองและกระทรวงต่าง ๆ (ยกเว้นกรมศิลปากร และ กระทรวงวัฒนธรรม) รวมทั้งรายชื่อสิ่งตีพิมพ์ขององค์การกึ่งราชการบางแห่งอีกด้วย

๕. Brown , James W., A.V. Instruction Material and Method, McGraw-Hill Book Co., Inc., New York, 1959, 554 pp.

มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งวิชาในชุมชน และการศึกษานอกสถานด้วยวิธีการต่าง ๆ สำหรับการศึกษาออกสถานที่กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือก การวางโครงการ การดำเนินการ และการติดตามผล นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการเชิญวิทยากรมาบรรยายอีกด้วย

๖. Jarolinek, John, Social Studies in Elementary Education, The Macmillan Co., New York, 1950, 466 pp.

ในบทที่ว่าด้วยการใช้แหล่งวิชาในชุมชน กล่าวถึงการนำแหล่งวิชาว่ามี ๒ อย่างคือการนำชุมชนมาสู่โรงเรียน และการนำโรงเรียนไปสู่ชุมชน ส่วนใหญ่เน้นหนักในเรื่องการศึกษานอกสถานที่ และการเชิญวิทยากร โดยกล่าวถึงหลักการปฏิบัติโดยละเอียด

๗. Kinder, James S., Audio Visual Materials and Techniques, American Book Co., New York, 1959, 624 pp.

กล่าวถึงพัฒนาการของการศึกษานอกสถานที่ของโรงเรียนในประเทศต่าง ๆ และวิธี
ดำเนินการจัดการศึกษานอกสถานที่ให้ได้ผลดี

๒. Michaelis, John U., Social Studies for Children in a Democracy, Prentice-Hall Inc., New York, 1950, 466 pp.

มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชุมชนและการใช้แหล่งวิชาในชุมชน ได้กล่าวถึง
วิธีการต่าง ๆ ในการศึกษาชุมชน เช่น การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร เป็นต้น
ส่วนการใช้แหล่งวิชาในชุมชนนั้นได้กล่าวถึงหลักการในการศึกษานอกสถานที่ การเชิญ
วิทยากร และการบริการชุมชน

๔. Olson, Edward G., School and Community, Prentice - Hall
Inc., New York, 1945, 422 pp.

เป็นหนังสือที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนโดยเฉพาะ การสร้าง
ความสัมพันธ์อาจทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ๑๐ วิธีด้วยกัน ได้แก่ เอกสารการพิมพ์ อนุกรม
โสภณคดีวิสดุ การเชิญวิทยากร การสัมภาษณ์ การศึกษานอกสถานที่ การสำรวจ การศึกษา
นอกสถานที่ไกลออกไป การตั้งค่ายพักแรม โครงการบริการ และประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน
ในแต่ละวิธีได้กล่าวถึงหลักการโดยละเอียด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การฝึกหัดครู, กรม พลศึกษาวิชาสังคมศาสตร์ เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๒๘
 โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๖, ๑๑๘ หน้า.

การฝึกหัดครู, กรม พลศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เอกสารการนิเทศ
 การศึกษา ฉบับที่ ๒๘ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๖, ๕๑ หน้า.

การฝึกหัดครู, กรม พลศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ท.ศ. ๒๕๐๖ เอกสาร
 การนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๕๑ โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๐๘, ๑๕๘ หน้า.

คุ้ม ชุมสาย, ม.ค. สถิติศาสตร์และการวิจัย บรรณานุกรมครั้งที่สาม
 โรงพิมพ์คลังแสง ๒๕๐๖, ๗๒๘ หน้า.

Best, John W., Research in Education, Prentice-Hall, Inc., N.J.
 1959, 320 pp.

Colling, Miller R., "Exploring Your Community : A Direct Experience
 Studies," Journal of Educational Research, 44 : 225-230, September,
 1950.

Douglass and Mills, Teaching in High School, The Ronal Press
 Company, New York, 1948, 627 pp.

Garrett, Henry E., Statistics in Psychology and Education, Longman
 Green and Co. 1938, 478 pp.

Harriss, Chester M., editor, Encyclopedia of Educational Research,
 The Macmillan Company, New York, 1960, 1564 pp.

Hilson, Joseph S., Mylie, Alexander A., and Wolfensberger, Wolf P.,
 "The Field Trip as a Supplement to Teaching : An Experimental
 Study," Journal of Educational Research, 53 : 19-22 ,
 September, 1959.

Monroe, Walter S., editor, Encyclopedia of Educational Research,
 The Macmillan Company, New York, 1952, 1520 pp.

Michaelis, John U., Social Studies for Children in a Democracy,
 Prentice-Hall, Inc., New York, 1950, 466 pp.

Olson, Edward G., School and Community, Prentice-Hall, Inc., 1945,
422 pp.

Ramirez, Emiliano C., Some Community-School Practices in The United States and Their Implications for The Philippines, National Printing Co., Inc., Quezon City, 1954, 386 pp.

Walker, Helen M. and Lov, Joseph, Elementary Statistical Methods, The Macmillan Company, New York, 1958, 302 pp.

Wesley, Edgar B., Teaching Social Studies in High Schools, D.C. Heath and Co., Boston, 1950, 594 pp.

ကဏ္ဍစာအုပ်

ภาคผนวก

จดหมายศึกษาคัดและแบบสอบถาม

ก. จดหมายติดต่อ

๒๐๐/๒ คลองบางกอกน้อย ธนบุรี

๑๖ สิงหาคม ๒๕๐๖

เรียน อาจารย์ ไม้มีด

ท้ายผมเป็นนิสิตปริ ภาโท สาขา อุดมศึกษาและการฝึกหัดครู อยู่ที่วิทยาลัยวิชาการ
ศึกษา ประถมวิศร ทรชนคร กำแพงแก้ว ปทุมธานี เรื่อง "การศึกษาเรื่องการวิจัยทางวิชา
ในชุมชนเพื่อประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูของกรมการ
ฝึกหัดครู ในประเทศไทย" มีความประสงค์ใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในฐานะที่เป็นอาจารย์
ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาอยู่ในปัจจุบัน ได้กรุณากรอกข้อความในแบบสอบถามที่ส่งมาพร้อมด้วย
สำเนาวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมาจนถึงวิชาในหมวดสังคมศาสตร์ตามหลักสูตร ป.ศ.ต้น และ
หมวดสังคมศึกษาศาสตร์หลักสูตร ป.ศ.สูง ขออภัยที่ได้จะนำมาใช้ประกอบในการเขียนปริญญาบัตร
ต่อไป

หวังว่าคงจะได้รับ ความร่วมมือจากท่าน ขอขอบพระคุณล่วงหน้า ณ ที่นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

โรจน์ คุลยากร

	เลข	ไม่เลข	ไม่มีในจังหวัดที่สอบ
๒) โรงงานอุตสาหกรรม	.....	.....	.....
๓) วัด	.....	.....	.....
๔) โบราณวัตถุ	.....	.....	.....
๕) องค์การทางบ้านและบริษัท	.....	.....	.....
๖) ศาลา	.....	.....	.....
๗) ศูนย์การคมนาคม (สถานีรถไฟ, ท่าเรือ, ท่าอากาศยาน ฯลฯ)	.....	.....	.....
๘) พิพิธภัณฑ์	.....	.....	.....
๙) ห้องสมุดนอกโรงเรียน	.....	.....	.....
๑๐) สมาคมต่าง ๆ	.....	.....	.....
๑๑) สถานทูตและสถานบันเทิงต่างประเทศ	.....	.....	.....
๑๒) สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ (ภูเขา ทะเล ป่าไม้ ฯลฯ)	.....	.....	.....
๑๓) วิทยากร	.....	.....	.....
๑๔) เอกสารและสิ่งตีพิมพ์	.....	.....	.....
๑๕) วิทยุ	.....	.....	.....
๑๖) โทรทัศน์	.....	.....	.....
๑๗) ภาพนิ่ง (ภาพต่าง ๆ ใส่อัดฟิล์มสตรีท ฯลฯ)	.....	.....	.....
๑๘) ภาพยนตร์	.....	.....	.....
๑๙) ใส่วิดีโอ	.....	.....	.....

หมายเหตุ รายการที่ ๑๓, ๑๔, ๑๕, หมายถึงสิ่งที่ทำได้จากที่อื่นนอกจากที่มีอยู่ในโรงเรียน หรือ วิทยาลัย

๒. ในการใช้แหล่งวิชาในชุมชนนั้น ท่านได้เคยใช้วิธีดังต่อไปนี้หรือไม่

โปรดกาเครื่องหมาย ✓	เลข	ไม่เลข
๑) การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานศึกษาในจังหวัด	.....	.....

	เลข	ไม่เลข
๖) การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด	.....	.....
๗) การให้นักเรียนออกไปสัมภาษณ์บุคคลในแหล่งวิชาในชุมชน	.....	.....
๘) การขอวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่ใหม่เปล่า	.....	.....
๙) การขอยืมวัสดุเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์	.....	.....
๑๐) การขอยืมวัสดุโสตทัศนศึกษาจากแหล่งอื่น	.....	.....
๑๑) การเชิญวิทยากร	.....	.....
๑๒) การพานักเรียนออกไปตั้งป่ารถดูหรืออภิปราย	.....	.....
๑๓) การแนะนำนักเรียนไปตั้งป่ารถดูหรืออภิปราย	.....	.....
๑๔) การแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมในกิจกรรมของชุมชน	.....	.....
๑๕) การแนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ	.....	.....
๑๖) การแนะนำหรือมอบหมายให้นักเรียนรวบรวมและประดิษฐ์วัสดุสิ่งของจากแหล่งวิชาในชุมชน	.....	.....
๑๗) การให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน	.....	.....
๑๘) การให้รายการวิทยุใหม่เป็นประโยชน์ต่อการสอน	.....	.....
๑๙) การให้รายการวิทยุใหม่เป็นประโยชน์ต่อการสอน	.....	.....
๑๐. เวลาที่ใช้และกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติหลังการไร้แหล่งวิชาในชุมชนไปรดกาเครื่องหมาย ✓		
๑) เวลาที่ใช้ในการศึกษานอกสถานที่ในจังหวัด		
..... ในชั่วโมงเรียนตามปกติ	.....	นอกเวลาเรียนของวันเรียนตามปกติ
..... ในวันเสาร์	.....	ในระหว่างหยุดภาคเรียน
..... ในวันอาทิตย์	.....	ในวันหยุดราชการอื่น ๆ

๖) เวลาที่ใช้ในการศึกษานอกสถานที่ต่างจังหวัด

.....	ในวันที่มีการเรียนตามปกติ	.....	นอกเวลาเรียนของวันเรียนตามปกติ
.....	ในวันเสาร์	.....	ในระหว่างหยุดภาคเรียน
.....	ในวันอาทิตย์	.....	ในวันหยุดราชการอื่น ๆ

๗) เวลาที่ใช้ในการตั้งวิทยากรบรรยาย

.....	ในชั่วโมงเรียนตามปกติ	.....	นอกเวลาเรียนของวันเรียนตามปกติ
.....	ในวันเสาร์	.....	ในระหว่างหยุดภาคเรียน
.....	ในวันอาทิตย์	.....	ในวันหยุดราชการอื่น ๆ

๘) กิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติหลังจากการไร้ห้องวิชาในชุมนุมชน

- ..... เขียนรายงาน
- ..... อภิปราย
- ..... รายงานและอภิปราย
- ..... จัดนิทรรศการ
- ..... ไม่มีกิจกรรมใด ๆ
- ..... อื่น ๆ (ถ้ามี) .....

๙) ปัญหาหรืออุปสรรคในการไร้ห้องวิชาในชุมนุมชน

๑) ปัญหาหรืออุปสรรคในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

โปรดกาเครื่องหมาย ✓

	สำคัญมาก	สำคัญ	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญเลย
ระเบียบการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ยุ่งยาก	.....	.....	.....	.....
ระเบียบการเข้าศึกษาของห้องวิชาในชุมนุมชนยุ่งยาก	.....	.....	.....	.....
บุคคลในห้องวิชาในชุมนุมชนไม่ให้ความร่วมมือ	.....	.....	.....	.....
การคมนาคมไม่สะดวก	.....	.....	.....	.....
การควบคุมนักเรียนยุ่งยาก	.....	.....	.....	.....
ไม่ค่อยมีเวลาเตรียมการและพานักเรียนไป	.....	.....	.....	.....
นักเรียนไม่มีเงิน	.....	.....	.....	.....

	สำคัญมาก	สำคัญ	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญเลย
อาจได้ผลไม่คุ้มค่า	....	....	....	....
อาจารย์ในชั้นหรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน	....	....	....	....
จำนวนนักเรียนมากเกินไป	....	....	....	....
จำนวนนักเรียนน้อยเกินไป	....	....	....	....
ผู้ปกครองนักเรียนไม่สนับสนุน	....	....	....	....
ที่ที่นักเรียนไม่สะดวก	....	....	....	....
จำนวนครูผู้ควบคุมไม่เพียงพอ	....	....	....	....
ความปลอดภัยของนักเรียน	....	....	....	....
๒) ปัญหาหรืออุปสรรคในการเจริญวิทยากรมาบรรยาย โปรดกาเครื่องหมาย ✓				

	สำคัญมาก	สำคัญ	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญเลย
ไม่ทราบว่าอะไรวิทยากรที่ไหน	....	....	....	....
ไม่มีค่าตัวจ่ายค่าวิทยากร	....	....	....	....
คิดว่าวิทยากรไม่เต็มใจจะมาบรรยาย	....	....	....	....
ไม่มีเรื่องที่จะลงอาลัยวิทยากร	....	....	....	....
เกี่ยวกับระเบียบในการเจริญวิทยากรยุ่งยาก	....	....	....	....
ไม่มีชั่วโมงพิเศษเรื่องวิทยากร	....	....	....	....
อาจารย์ในชั้นหรือผู้อำนวยการไม่สนับสนุน	....	....	....	....

๓) ปัญหาหรืออุปสรรคในการไร้แหล่งวิชาในชุมนุมชนโดยทั่วไปนอกจากที่ระบุไว้ในข้อ (๑) และ (๒)
 .....
 .....

	มาก	พอสมควร	น้อย	ไม่มีเลย
๔) ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของท่านในการไร้แหล่งวิชาในชุมนุมชน โปรดกาเครื่องหมาย ✓				
๑) ท่านเห็นว่าแหล่งวิชาในชุมนุมชนมีความจำเป็น และมีประโยชน์ในวิชาที่ท่านสอนเพียงใด	....	....	....	....

	มาก	พอสมควร	น้อย	ไม่มีเลย
๒) ท่านมีอิสระในการที่จะใช้ห้องวิชาในชุมนุมชน เชียงใหม่	....	....	....	....
๑) ท่านได้รับความสนับสนุนจากอาจารย์ใหญ่หรือ ผู้อำนวยการในการใช้ห้องวิชาในชุมนุมชน เชียงใหม่	....	....	....	....
๔) ท่านได้รับความร่วมมือจากบุคคลอื่นในห้องวิชาใน ชุมนุมชนเชียงใหม่	....	....	....	....
๕) ท่านคิดว่านักเรียนมีความสนใจในการใช้ห้องวิชา ในชุมนุมชนภายใต้การนำของท่านเชียงใหม่	....	....	....	....
๖) ท่านคิดว่าท่านมีความรู้และความเข้าใจในการใช้ ห้องวิชาในชุมนุมชนเชียงใหม่	....	....	....	....

ประวัติย่อของบุญเขียน

เกิดที่อำเภอทรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ เข้าเรียนการศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนวิบูลวิทยาสัย จังหวัดลพบุรีในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ สอบไล่ได้ประกาศ
นียบัตรประโยคครูประถม จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ต่อ
จากนั้นได้ออกไปรับราชการเป็นครูในโรงเรียนอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ พ.ศ. ๒๔๙๗
สอบไล่ประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (ท.ม.) พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้สอบคัดเลือก
เข้าศึกษาต่อ ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับปริญญาการศึกษา
บัณฑิต และออกไปสอนอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูอุตรดิตถ์เป็นเวลา ๑ ปี จึงได้ย้ายมาเป็นอาจารย์
อยู่ที่วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ จังหวัดพระนคร พ.ศ. ๒๕๐๔ สอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในชั้น
ปริญญาโท ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร และได้รับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ใน
ปี พ.ศ. ๒๕๐๗